

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές»

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ ΜΕ ΚΟΙΝΟ
ΣΗΜΕΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Θεόδωρος Πιλιίμης

Κόρινθος, Νοέμβριος 2019

University of Peloponnese

Faculty of Social and Political Sciences

Department of Political Studies and International Relations

Master Program in

«Governance and Public Policies»

A COMPARATIVE STUDY ON THE CASES OF
GREECE AND ARGENTINA WITH A COMMON
REFERENCE POINT TO THE INTERNATIONAL
MONETARY FUND

Theodoros Pililimis

Corinth, November 2019

ΥΠΕΥΘΥΝΗΔΗΛΩΣΗ

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του/ης συγγραφέα/ως και ο/η επιβλέπων/ουσα, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Ο δηλών

ΠΙΛΙΛΙΜΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

.....
(Υπογραφή)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή αυτής της διπλωματικής εργασίας κ. Βασίλειο Πέσματζόγλου για την πολύτιμη βοήθειά του και τις καίριες υποδείξεις του. Ήταν τιμή και χαρά η συνεργασία μαζί του.

Νιώθω ,επιπλέον υποχρεωμένος να ευχαριστώ θερμά τους φίλους μου για την αντοχή και την κατανόηση που επέδειξαν στο δύσκολο διάστημα της εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Κλείνοντας, ευχαριστώ ειλικρινά, τους γονείς μου για την ηθική τους στήριξη και τους ευγνωμονώ που στέκονται πάντα δίπλα μου τόσο στις επιτυχίες μου όσο και στις αποτυχίες μου, δίνοντάς μου την ελπίδα και την δύναμη να συνεχίσω να προσπαθώ για το καλύτερο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ως διεθνής οργανισμός, έχει ως κύριο στόχο την προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας και την διασφάλιση, σε διεθνές επίπεδο, της συναλλαγματικής σταθερότητας και τάξης. Μετά το τέλος της λειτουργίας των σταθερών ισοτιμιών ο ρόλος του ΔΝΤ διαφοροποιήθηκε και η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων του άρχισε να αμφισβητείται. Η κρίση και η χρεοκοπία της Αργεντινής διέψευσε τις προσδοκίες ενός ολόκληρου οικονομικού συστήματος. Η δυναμική της χρηματοπιστωτικής κρίσης, από το 2007, ανέδειξε την λανθασμένη αρχιτεκτονική της ευρωζώνης. Συνακολουθά, η ελληνική κρίση έθεσε σε κίνδυνο όχι μόνο τον κοινωνικό ιστό της Ελλάδος αλλά και την συνοχή της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τόσο στην Αργεντινή όσο και στην Ελλάδα, η αποτυχία ολοκλήρωσης των απαραίτητων διαθρωτικών μεταρρυθμίσεων άφησε τις οικονομίες τους εκτεθειμένες. Οι ομοιότητες και οι διαφορές είναι, πολλές και εμφανείς. Τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισαν, παρόμοια, άλλα από διαφορετική αφετηρία.

Λέξεις κλειδιά: Αργεντινή, Ελλάδα, οικονομική κρίση, ΔΝΤ, ομοιότητες και διαφορές.

SUMMARY

The International Monetary Fund, as an international organization, has as its main objective the promotion of international monetary cooperation and the maintenance of international stability and order at the international level. After the end of the fixed exchange rates, the role of the IMF has been diversified and the effectiveness of its programs has begun to be questioned. The dynamics of the financial crisis since 2007 highlighted the flaws in the Eurozone's architecture. Consequently, the Greek crisis has endangered not only the social fabric of Greece but also the cohesion of the European Union itself. Failure to complete the necessary structural reforms by both has left their economies exposed. Their similarities and their differences are many and obvious. The financial problems they encountered were similar, although the origins of these problems were different origins.

Keywords: IMF, Argentina, Greece, financial crisis, similarities and differences.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	ii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	vii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΔΝΤ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
1.2. ΟΙ ΚΥΡΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΔΝΤ.....	4
1.3. Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΝΤ.....	5
1.4. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ	6
1.5. ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ (MINISTERIAL COMMITTEES)	7
1.6. ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ (THE EXECUTIVE BOARD)	7
1.7. Η ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΝΤ.....	8
1.8. ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
1.9. ΕΙΔΙΚΑ ΤΡΑΒΗΚΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (SPECIAL DRAWING RIGHTS)	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.2. ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ.....	12
2.3. ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ	14
2.4. Η ΚΑΤΑΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ.....	15
2.5. Η ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΔΝΤ.....	16

2.6.	ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ..	17
2.7.	Η ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗ ΧΡΕΩΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ.....	19
2.8.	Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΡΕΩΚΟΠΙΑ ΤΟΥ 2001 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.....	20
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	23
3.1.	Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΗ ΔΙΝΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	23
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	26
	Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	26
4.1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	26
4.2.	ΑΙΤΙΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	26
4.3.	Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ	29
4.4.	ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ.....	31
4.5.	ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ	32
4.6.	ΤΑ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2008 – 2018.....	33
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	36
	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ.....	36
5.1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	36
5.2.	ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ.....	36
5.3.	ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ.....	38
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	40
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	43
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ.....	43
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΗ.....	43
	ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ / ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ.....	45
 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ 		
	ΕΙΚΟΝΑ 1.1.1.	3
	ΕΙΚΟΝΑ 1.3.1	6

ΕΙΚΟΝΑ 1.7.1. 10

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΕΙΚΟΝΑ 4.6.1. 33

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

ΕΔΤ: Ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

ΕΜΣ: Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας

ΕΣ: Εκτελεστικό Συμβούλιο (Executive Board)

ΟΝΕ: Οικονομική και Νομισματική Ένωση

Ο.Ο.Σ.Α : Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΣΣΑ: Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

CB: Currency Board

EFF: Extended Fund Facility

ESM: European Stability Mechanism

OECD: Organization for Economic Co-operation and Development

PSI: Private Sector Involvement

SBA: Stand-by-arrangement

WS: Washington Consensus

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου η οικονομική και η κοινωνική ζωή ολόκληρης της υφελίου βρισκόταν στο χάος. Η χρηματιστηριακή κρίση που ξέσπασε μετά το κραχ της Γουόλ Στριτ το 1929 είχε ως αποτέλεσμα πολλές χώρες του κόσμου να βιώσουν την οικονομική και κοινωνική εξαθλίωση. Αυτή λοιπόν θεωρήθηκε και η κατάλληλη στιγμή για την δημιουργία ενός διεθνούς οργανισμού με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας των κρατών, προκειμένου να επιτευχθεί η μακροοικονομική σταθερότητα και η μείωση της φτώχειας, παγκοσμίως. Το ΔΝΤ που ιδρύθηκε το 1945 βρέθηκε αντιμέτωπο με κρίσεις (νομισματικές, οικονομικές, τραπεζικές) που ταλάνισαν την παγκόσμια οικονομική αρχιτεκτονική.

Με την πάροδο των χρόνων όμως, η δράση και η αποτελεσματικότητα του ΔΝΤ άρχισαν να αμφισβητούνται. Ο συντηρητισμός του και τα αυστηρά μέτρα λιτότητας που επέβαλε έκαναν πολλούς από τους έγκριτους οικονομολόγους και τους αντίστοιχους κοινωνικούς φορείς να αμφιβάλουν για τα πραγματικά κίνητρα του οργανισμού. Στα τέλη της δεκαετίας του 2000 το περιστατικό της Αργεντινής έγειρε αμφιβολίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων του ΔΝΤ.

Η συμφωνία με το ΔΝΤ αποτέλεσε αναμφίβολα σημείο καμπής για τη χώρα της Λατινικής Αμερικής. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 η οικονομία της Αργεντινής βρισκόταν σε μια διηνεκής ύφεση. Ο ανεξέλεγκτος πληθωρισμός που μετατράπηκε αργότερα σε υπερπληθωρισμό οδήγησε στο τέλος της δεκαετίας του '80 την χώρα, σε οικονομικό αδιέξοδο. Όμως, τον Δεκέμβριο του 2001, η Αργεντινή βρέθηκε μετέωρη. Με ένα τεράστιο εξωτερικό χρέος και εξαιτίας μη καταβολής δόσης δανείου από το ΔΝΤ, τελικά, χρεοκόπησε. Η χρεοκοπία της Αργεντινής, έμελε να αποτελέσει, το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτυχίας ενός ολοκλήρου οικονομικού συστήματος.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, το ΔΝΤ, συνεργάστηκε με την ΕΚΤ και την Ε.Ε.. Η έξαρση της χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2007, ανέδειξε τις αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, η οποία βρέθηκε πολύ γρήγορα αντιμέτωπη με το φάσμα της χρεοκοπίας. Τα τρία διαδοχικά προγράμματα διάσωσης που επιβλήθηκαν στην Ελλάδα άλλαξαν το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της. Το μέγεθος των μέτρων λιτότητας που έφεραν τον χαρακτήρα «σοκ και δέους» χειροτέρεψαν ακόμη περισσότερο τα πράγματα. Όμως θεωρηθήκαν αναγκαία διότι αποφεύχθηκε η πλήρη

κατάρρευση της ελληνικής οικονομίας καθώς και μια συστημική αποσταθεροποίηση της ευρωζώνης.

Προβαίνοντας σε μια σύγκριση των οικονομιών, των δυο παραπάνω χωρών παρατηρούμε, ότι οι αιτίες που προκάλεσαν την οικονομική κρίση είναι ποικίλες και διάφορες. Το μέγεθος των επιπτώσεων που μπορεί να έχει μια ενδεχόμενη κρίση σε ένα κράτος μπορεί να είναι αντιμετωπίσιμο, αλλά μπορεί να αποδειχτεί και ολέθριο, όπως στην περίπτωση της Αργεντινής. Πέρα, λοιπόν, από τις οποιαδήποτε ομοιότητες και εάν παρουσιάζονται υπάρχουν και ουσιαστικές διαφορές που οφείλονται στο ξεχωριστό για κάθε μια χώρα κοινωνικό οικονομικό της περιβάλλον.

Η παρούσα εργασία είναι δομημένη σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, προβαίνουμε σε μια εκτενής παρουσίαση, στη δομή, στη λειτουργία και τη δραστηριότητα του ΔΝΤ, για να μπορέσει να γίνει κατανοητός ο σκοπός ίδρυσής του και οι στόχοι του για την παγκόσμια οικονομία. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλύσουμε την πορεία της Αργεντινής μέσα στην κρίση και θα αναδείξουμε την συνεχής προσπάθεια που κατέβαλε προκειμένου να αντιμετωπίσει τις οικονομικές ανισορροπίες της αλλά και να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις τόσο του ΔΝΤ όσο και των διεθνών αγορών. Στο τρίτο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στον αναβρασμό που προκλήθηκε στην Ευρώπη με το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2007. Στο τέταρτο κεφάλαιο θα εξετάσουμε ορισμένα βασικά ζητήματα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, επικεντρώνοντας στον τρόπο αντιμετώπισης της κρίσης, ο οποίος ουσιαστικά συνίσταται στην παροχή χρηματοοικονομικής βοήθειας, με σκοπό την εξυπηρέτηση του χρέους της Ελλάδας. Στο πέμπτο κεφάλαιο αφού έχουμε αναλύσει την πορεία των δύο χωρών μέσα στην κρίση, θα επισημάνουμε τόσο τις ομοιότητες όσο και τις διαφορές που παρουσιάζουν, δίνοντας μια εικόνα της πορείας των δυο αυτών οικονομιών στον χρόνο. Στο κλείσιμο αυτής της εργασίας συνοψίζονται τα κύρια συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΔΙΑΚΗΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Εικόνα 1

1.1 Εισαγωγή

Η μεγάλη ύφεση που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου και οι κλυδωνισμοί που δέχθηκε η διεθνής οικονομία επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό τις οικονομίες των χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο, προκαλώντας ως επακόλουθο ουσιαστικά προβλήματα σε τομείς του διεθνούς εμπορίου, της απασχόλησης και κατ' επέκταση του βιοτικού επιπέδου. Ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος που ακολούθησε άφησε ολόκληρη την υφήλιο σε μια κατάσταση πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής αταξίας.

Εν έτη 1944 και έχοντας διανύσει μια μεγάλη περίοδο οικονομικής αστάθειας λόγω του απερχόμενου δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, στην πολιτεία του Νιου Χάμσαϊρ των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής πραγματοποιήθηκε η Διάσκεψη Μπρέτον Γουντς (Bretton Woods Conference), η οποία επισήμως ορίστηκε ως «Οικονομική και Νομισματική Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών» (“United Nations Monetary and Financial Conference”). Έλαβε χώρα κατά την περίοδο των πρώτων είκοσι δύο ημερών του Ιουλίου και στη συνάντηση αυτή, σαράντα τέσσερις κυβερνήσεις συμμετείχαν σε συζητήσεις προκειμένου να βρεθεί τρόπος αποφυγής επαναλήψεως παρελθοντικών σφαλμάτων. (James M. Boughton and K. Sarwar Lateef, 1994).

Εκεί εκφράστηκε και η αδήριτη ανάγκη για την δημιουργία ενός οργανισμού που θα εξασφάλιζε την στήριξη και την εποπτεία της οικονομίας των χωρών και συνακόλουθα του συστήματος των συναλλαγών και των διεθνών πληρωμών.

Εμπνευστές της ίδρυσης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ήταν ο διεθνούς φήμης άγγλος οικονομολόγος Τζον Μείναρτ Κέινς και ο βοηθός υπουργός Οικονομικών των Η.Π.Α, Χάρι Γούαιτ. Έχοντας ως προτεραιότητα την ανασυγκρότηση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και την σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, στις είκοσι επτά Δεκεμβρίου του 1945 εγκρίνεται το καταστατικό του ΔΝΤ και την πρώτη Μάρτιου 1947 άρχισε και η λειτουργία του με έδρα την Ουάσιγκτον.

Το ΔΝΤ προκειμένου να αποφύγει την ήδη υπάρχουσα νομισματική αστάθεια στράφηκε προς την υιοθέτηση του συστήματος Μπρέτον Γούντς, με σκοπό να διασφαλίσει την σταθερότητα των οικονομικών ισοτιμιών και ταυτόχρονα να προτρέψει σε μεγάλο βαθμό τις χώρες μέλη να περιορίσουν, ή ακόμα και να εξαλείψουν τους ήδη υπάρχοντες περιορισμούς που καθιστούσαν αδύνατη την διεξαγωγή του εμπορίου. Ωστόσο, η κατάρρευση του συστήματος Μπρέτον Γούντς το 1971, σε συνδυασμό με τις πετρελαϊκές κρίσεις του 1973 και με αποκορύφωμα τη διεθνή κρίση χρέους που ξέσπασε το 1982 έως και το 1989, οδηγούν σε αναγκαίο και άμεσο επαναπροσδιορισμό των δεδομένων της παγκόσμιας οικονομίας (James M. Boughton and K. Sarwar Lateef, 1994).

1.2 Οι κύριοι στόχοι του (ΔΝΤ).

Η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο απαριθμούν σήμερα εκατόν ογδόντα οκτώ χώρες – μέλη που προέρχονται από όλα τα μέρη του κόσμου. Ως διεθνείς οργανισμοί, θεωρούνται οι πλέον αρμόδιοι για την διαχείριση του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος .

Πιο συγκεκριμένα, για το ΔΝΤ σύμφωνα με το Άρθρο 1 του Καταστατικού του Χάρτη, ως πρωταρχικός του στόχος τίθεται η διεύρυνση και η τόνωση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών – μελών, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα με αυτό τον τρόπο την όσο δυνατόν πιο ισορροπημένη και ορθολογιστική ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

Παράλληλα, στρέφεται επίσης προς την καλλιέργεια της συναλλαγματικής σταθερότητας όπως και την επίβλεψη των ισοζυγίων πληρωμών. Από τις αρχές της

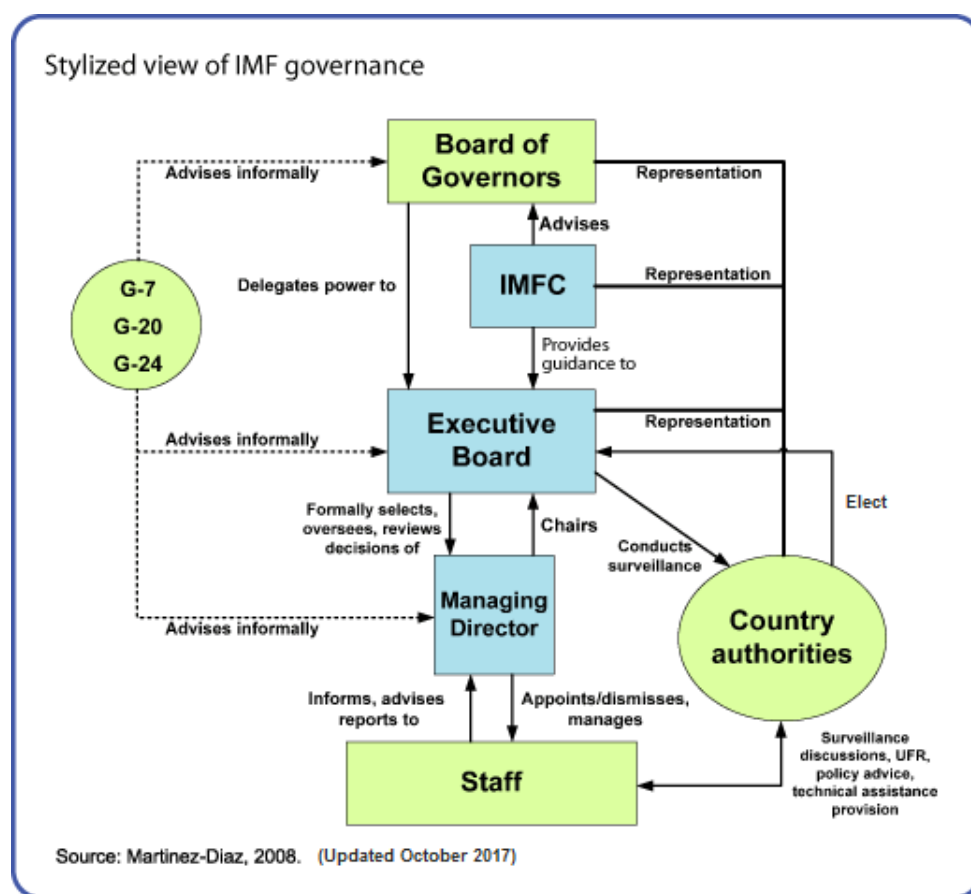
δεκαετίας του 1990 συνεργάζεται άμεσα με την Παγκόσμια Τράπεζα προκείμενου να προσφέρει σε χώρες – μέλη που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, οικονομική και τεχνική βοήθεια για ελάφρυνση του βάρους των χρεών τους (James M. Boughton and K. Sarwar Lateef, 1994).

1.3 Η οργανωτική δομή του ΔΝΤ

Οι εξελίξεις που πραγματοποιήθηκαν στην παγκόσμια οικονομία οδήγησαν σε επαναπροσδιορισμό τόσο του σκοπού όσο και της διακυβέρνησης του ΔΝΤ, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι αλλοιώθηκε ο πρωταρχικός ρόλος που διαδραμάτιζε ο οργανισμός σε όλα τα χρόνια λειτουργίας του, μέσα στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής αρχιτεκτονικής.

Εξακολουθεί να βρίσκεται υπό την εποπτεία των κρατών – μελών του, ενώ στην κορυφή της οργανωτικής πυραμίδας του παραμένει το Διοικητικό Συμβούλιο. Το αποτελούμενο από είκοσι τέσσερα μέλη Διοικητικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο για τις καθημερινές εργασίες που πραγματοποιούνται στο ΔΝΤ. Η Διεθνή Νομισματική και Οικονομική Επιτροπή (ΔΝΟΕ) καθοδηγεί αυτές τις εργασίες έχοντας την πλήρη υποστήριξη, όχι μόνο του πρόεδρου του Διοικητικού Συμβουλίου αλλά και του διοικητικού προσωπικού του ΔΝΤ.

Εικόνα 2

1.4 Συμβούλιο των Διοικητών (Board of Governors)

Το Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από είκοσι τέσσερις Γενικούς Διευθυντές, δεν θεωρείται μόνο το ανώτερο όργανο λήψης των αποφάσεων του ΔΝΤ αλλά και το απόλυτα υπεύθυνο για την τήρηση και ερμηνεία των άρθρων της συμφωνίας του ΔΝΤ. Απαρτίζεται από έναν Διοικητή (Governor) και από έναν αναπληρωτή Διοικητή (alternate Governor) για κάθε χώρα. Ο διοικητής που ορίζεται από κάθε κράτος – μέλος, στις περισσότερες των περιπτώσεων, είναι είτε ο Υπουργός των Οικονομικών, είτε ο επικεφαλής της Κεντρικής Τράπεζας.

Από τους είκοσι τέσσερις Γενικούς Διευθυντές, οι οκτώ εκπροσωπούν τα κράτη – μέλη που διαθέτουν τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής στο ΔΝΤ: οι ΗΠΑ με (17.5%), η Ιαπωνία με (6.3%), η Γερμανία με (6.1%), η Γαλλία με (5.1%), η Μεγάλη Βρετανία με (5.1%), η Σαουδική Αραβία με (3.3%), η Κίνα με (3.0%) και η Ρωσία με (2.8%). Οι υπόλοιποι δεκαέξι Γενικοί Διευθυντές, εκπροσωπούν τις υπόλοιπες χώρες – μέλη κατά ομάδες. Για την λήψη κρίσιμων αποφάσεων, θεωρείται απαραίτητο το 85% των ψήφων από το «Συμβούλιο των Γενικών Διευθυντών». Σε

αυτή την περίπτωση, veto (δικαίωμα αναβλητικής αρνησικυρίας) μπορούν να ασκήσουν μόνο οι ΗΠΑ αλλά και μια ομάδα που αποτελείται από τρεις δυτικές ευρωπαϊκές χώρες.

Παρόλο που το ΔΝΤ έχει μεταβιβάσει την πλειονότητα των αρμοδιοτήτων του στο Εκτελεστικό Συμβούλιο (Executive Board), εντούτοις διατηρεί το δικαίωμα του να λαμβάνει αποφάσεις σε θέματα που αφορούν λόγω χάριν, τις αυξήσεις των ποσοστώσεων, την αποδοχή ή την απόρριψη νέων μελών, καθώς και τις τροποποιήσεις των άρθρων της αρχικής συμφωνίας (Articles of agreement) του καταστατικού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας πραγματοποιούν συναντήσεις μια φορά τον χρόνο στην Ουάσιγκτον για δυο συνεχόμενα έτη και σε ένα άλλο κράτος – μέλος κατά το τρίτο έτος. Στην ατζέντα τους συζητούν θέματα για την πορεία του έργου τους και τη διεθνή νομισματική πολιτική, προτείνοντας τρόπους αντιμετώπισης τυχόν προβλημάτων που έχουν ανακύψει. Εγκρίνουν ψηφίσματα ενώ κάθε δυο χρόνια οι διοικητές του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας προχωρούν στη εκλογή των Εκτελεστικών Διοικητών στα αντίστοιχα Εκτελεστικά Συμβούλια ([AbouttheIMF: GovernanceStructurehttps://www.imf.org > about > govstruct](https://www.imf.org/about/govstruct)).

1.5 Υπουργικές επιτροπές (Ministerial Committees)

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΝΤ συναποτελείται από δυο υπουργικές επιτροπές: την Επιτροπή Ανάπτυξης και την Διεθνής Νομισματική και Χρηματοπιστωτική Επιτροπή (International Monetary and Financial Committee - IMFC). Η Επιτροπή Ανάπτυξης είναι μία μεικτή επιτροπή που απαρτίζεται από είκοσι τέσσερα μέλη, συνήθως υπουργούς Οικονομικών ή Ανάπτυξης των χωρών – μελών. Ο ρόλος της είναι περισσότερο συμβουλευτικός προς το Διοικητικό Συμβούλιο και την Παγκόσμια Τράπεζα για θέματα που αφορούν κυρίως την οικονομική ευημερία στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ταυτόχρονα, λειτουργεί και ως συνάντηση (forum) για την ανοικοδόμηση μιας πιο ουσιαστικής συζήτησης μεταξύ των κρατών μελών σε ζωτικής σημασίας θέματα ανάπτυξης.

Η Διεθνής Νομισματική και Χρηματοπιστωτική Επιτροπή αποτελείται και αυτή από είκοσι τέσσερα μέλη, διοικητές κεντρικών τραπεζών ή υπουργούς

οικονομικών των χωρών – μελών. Αυτοί προέρχονται από τις εκατόν ογδόντα εννέα κυβερνήσεις των χωρών – μελών του ΔΝΤ. Με αυτό τον τρόπο, το IMFC αντιπροσωπεύει όλα τα κράτη – μέλη του ΔΝΤ και οι συνεδριάζει δύο φορές τον χρόνο. Κατά την έναρξη των εργασιών της συνδιάσκεψης ο Διευθύνων Σύμβουλος προχωρά στη διαμόρφωση ενός σχεδίου ημερησίας διάταξης, που τίθεται προς συζήτηση στο Εκτελεστικό Συμβούλιο. Μετά το πέρας των εργασιών της συνεδρίασης, γνωστοποιείται από την επιτροπή μια ανακεφαλαίωση των απόψεων της. Οι ανακοινώσεις αυτές πάνω σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος παρέχουν νέες κατευθύνσεις, όσον αφορά το πρόγραμμα εργασίας του ΔΝΤ (<https://www.imf.org/en/About/Factsheets/A-Guide-to-Committees-Groups-and-Clubs>).

1.6 Το Εκτελεστικό Συμβούλιο (The Executive Board)

Αποτελείται από είκοσι τέσσερα μέλη και είναι υπεύθυνο για τις καθημερινές υποθέσεις του ΔΝΤ. Οι σημαντικότερες οικονομίες του πλανήτη κατέχουν μια σημαντική θέση στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων του Εκτελεστικού Συμβουλίου (Κίνα, Ηνωμένες Πολιτείες, κ.α.). Το σύνολο όμως των υπολοίπων χωρών προσφεύγουν στην δημιουργία ομαδικών εκλογικών περιφερειών, με την μεγαλύτερη όλων να περιλαμβάνει είκοσι τέσσερις χώρες.

Το κύριο μέρος των εργασιών του Εκτελεστικού Συμβουλίου αφορά, στην πλειονότητα του, τους ετήσιους έλεγχους των οικονομιών των κρατών – μελών του ΔΝΤ, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν συζητούν και άλλα θέματα που αφορούν το παγκόσμιο οικονομικό στερέωμα. Όλες οι αποφάσεις στις οποίες καταλήγει το διοικητικό συμβούλιο, εδράζονται στην συναίνεση, εκτός ελάχιστων περιπτώσεων που χρήζουν επίσημης ψήφου.

1.7 Η δανειοδότηση του ΔΝΤ

Το διεθνές ντόμινο των οικονομικών κρίσεων που πραγματοποιήθηκε από την δεκαετία του 1970 έως τα τέλη του 2008, με βασικότερες οικονομικές παθογένειες, την πετρελαϊκή κρίση της δεκαετίας του 1970, κρίση χρέους της δεκαετίας του 1980, κρίσεις 1990 στις αναδυόμενες οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τέλος η βαθιά κρίση του 2000 στη Λατινική Αμερική και την Τουρκία,

αύξησε το ενδιαφέρον των χωρών – μελών για χρηματοδότηση από το ΔΝΤ σε υψηλά επίπεδα.

Αυτή η αυξημένη ζήτηση για χρηματοδότηση από το ΔΝΤ αντικατόπτριζε τη μείωση της οικονομικής ανάπτυξης και των εγχώριων επενδύσεων καθώς και τις δυσκολίες που παρουσιάζονταν στο ισοζύγιο πληρωμών των χωρών μελλών. Μέχρι το 1970 των 50% των δανείων του ΔΝΤ απορροφούνταν από χώρες που η οικονομία τους στηριζόταν στην βιομηχανία. Με την πάροδο όμως του χρόνου, κάθε χώρα – μέλος μπορούσε να απευθυνθεί στο ΔΝΤ για χρηματοδότηση ανεξάρτητα των εισοδηματικών κριτηρίων που μπορεί να διέθετε (πλούσια, φτωχή ή μεσαίου εισοδήματος).

Τα προγράμματα υποστήριξης που εκπονεί και εφαρμόζει το ΔΝΤ σήμερα, διαφέρουν από χώρα σε χώρα, όπως για παράδειγμα σε χώρες με χαμηλά εισοδηματικά κριτήρια, όπου παρέχεται οικονομική στήριξη με ευνοϊκούς όρους όπως είναι η δανειοδότηση με χαμηλά ή μηδενικά επιτόκια. (P. Conway, 1994)

Ο δανεισμός του ΔΝΤ με σύγχρονα δεδομένα εξυπηρετεί ορισμένες βασικές προϋποθέσεις:

1. Να οδηγήσει την χώρα – μέλος στην όσο πιο ομαλή και σταδιακή προσαρμογή της στα νέα δεδομένα της οικονομικής κρίσης, χρησιμοποιώντας μια σειρά διαρθρωτικών μέτρων, έτσι ώστε να αποφευχθεί μια δυσβάσταχτη οικονομική προσαρμογή ή μία χρεοκοπία (<https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-Lending>).
2. Τα προγράμματα που εφαρμόζονται από το ΔΝΤ έχουν ως στόχο να ανοίξουν νέους διαύλους και σε άλλα μέσα χρηματοδότησης, σε χώρες όπου αδυνατούν να έχουν πρόσβαση σε ανοιχτές κεφαλαιαγορές, λόγω των οικονομικών προβλημάτων που οδήγησαν στη απώλεια εμπιστοσύνης των θετικών συντελεστών ανάπτυξης στην οικονομία της χώρας. Σε πιο γενικό επίπεδο όμως, μια από τις βασικότερες προτεραιότητες που αντανάκλα και την αποτελεσματικότητα του ΔΝΤ, είναι και η πρόληψη μιας επικειμένης κρίσης ή εάν αυτό δεν καθίσταται βιώσιμο, η διαμόρφωση της μετά – κρίσης κατάστασης. Έτσι στρέφεται η προσοχή στην παροχή προγραμμάτων με μεγαλύτερη ευελιξία που θα έχουν ως απότοκο τη δημιουργία οικονομιών υψηλών επιδόσεων.

(Το ΔΝΤ αλλάζει – Η αντιμετώπιση της Κρίσης – IMF <https://www.imf.org>)

Εικόνα 3

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία του ΔΝΤ

Purpose	Facility	Financing	Duration	Conditionality
Present, prospective, or potential BoP need	SBA	GRA	Up to 3 years, but usually 12-18 months	Ex-post
	SCF	PRGT	1 to 2 years	
Protracted BoP need/ medium-term assistance	EFF	GRA	Up to 4 years	Ex-post, with focus on structural reforms
	ECF	PRGT	3 to 4 years, extendable to 5 years	
Actual and urgent BoP need	RFI	GRA	Outright purchase	No Fund-supported program/ex-post conditionality, but prior actions possible
	RCF	PRGT	Outright disbursement	
Present, prospective, or potential BoP need (very strong fundamentals and policies)	FCL	GRA	1 or 2-year	Ex-ante (qualification criteria) and annual reviews for the two-year arrangements
Present, prospective, or potential BoP need (sound fundamentals and policies)	PLL	GRA	6 month (liquidity window) or 1 or 2-year	Ex-ante (qualification criteria) and ex-post
Non-financial/ signaling instruments	PSI	n/a	1 to 4 years, extendable to 5 years	Ex-post
	PCI	n/a	6 months to 4 years	

Πηγή: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-Lending>**1.8 Το καθεστώς της επιτήρησης μιας χώρας.**

Η είσοδος μιας χώρας στο ΔΝΤ δημιουργεί ταυτόχρονα από την πλευρά της και ένα είδος δέσμευσης για ορισμένες πολιτικές που πρέπει να ακολουθήσει η χώρα, προκειμένου να οδηγήσει την οικονομία της σε ομαλή ανάπτυξη. Η διαδικασία εποπτείας – παροχής συμβουλών από το ΔΝΤ στη χώρα – μέλος έχει ως κύριο στόχο να αποφευχθεί μια κρίση που πιθανόν να έπληττε το παγκόσμιο νομισματικό σύστημα. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται επιτήρηση.

Η επιτήρηση μιας χώρας είναι μια επαναλαμβανόμενη διαδικασία, που έχει ως απώτερο στόχο τον έλεγχο της μακροοικονομικής κατάστασης της χώρας και την παροχή συμβουλών στη χάραξη των εθνικών οικονομικών πολιτικών της. Αυτό πραγματοποιείται με την αποστολή μιας ομάδας οικονομολόγων από το ΔΝΤ, η οποία έρχεται σε επαφή με την κυβέρνηση και τα στελέχη της κεντρικής τράπεζας,

ανταλλάσσοντας απόψεις για την οικονομική και δημοσιονομική πολιτική της χώρας.

Η διαδικασία αυτή των συνομιλιών και του έλεγχου που πραγματοποιούνται σε μια χώρα, είναι γνωστή και ως Διμερής Διαβούλευση. Τα στοιχεία που συλλέγονται από την κάθε χώρα κατατίθενται στο διοικητικό συμβούλιο και αυτό από την πλευρά του παρουσιάζει τις δικές του θέσεις και συμβουλές προς την κυβέρνηση της χώρας. Τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων παρουσιάζονται ετησίως στο World Economic Outlook του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Από το 2006 και ύστερα, πραγματοποιούνται και πολυμερείς διαβουλεύσεις από το ΔΝΤ, με αντικείμενο τα οικονομικά προβλήματα των χωρών μελών και τα μετρά επίλυση τους σε παγκόσμιο αλλά και σε περιφερειακό επίπεδο ([IMF www.imf.org > external > lang > Greek > exr > facts > pdf > globstabg](http://www.imf.org/external/lang/Greek/exr/facts/pdf/globstabg)).

1.9 Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα(special drawing rights)

Τα Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα ΕΤΔ, γνωστά και ως «*χάρτινος χρυσός*», δημιουργήθηκαν από το ΔΝΤ το 1969 ως ένα διεθνές αποθεματικό στοιχείο που θα ενίσχυε τα συναλλαγματικά αποθέματα των κρατών – μελών. Τα ΕΤΔ δεν έχουν την ιδιότητα του χρήματος αλλά αποτελούν λογιστική καταχώρηση έχοντας μια αξία η οποία βασίζεται στην αξία των διεθνών νομισμάτων (ευρώ, ιαπωνικά γιεν, λίρες, δολάρια κτλ) και με τα οποία μπορούν να ανταλλαθούν.

Αποκομίζοντας πολλά από τα χαρακτηριστικά του χρήματος και από την στιγμή που φέρουν αγοραία αξία, μπορεί να χρησιμοποιηθούν και ως μέσο διευθέτησης του χρέους ή ως τοκοφόρο περιουσιακό στοιχείο. Η εκτελεστική επιτροπή προβαίνει στην αναθεώρηση της αξίας των ΕΔΤ κάθε πέντε χρόνια, προκειμένου αυτή να εναρμονίζεται με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες του παγκόσμιου εμπορίου ([SpecialDrawingRight \(SDR\) – IMFhttps://www.imf.org > Sheets](https://www.imf.org/external/SDR)).

Τα ΕΤΔ δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από ιδιώτες παρά μόνο από μια χώρα – μέλος για την αποπληρωμή οφειλών της, είτε προς το ΔΝΤ, είτε προς μια άλλη χώρα και αφού συμφωνήσει το 85% των μελών. Η έκδοση των ΕΤΔ πραγματοποιείται με βάση το μερίδιο και τις εισφορές που έχει μια χώρα στο ΔΝΤ, αφού η ποσόστωση εξαρτάται από το ΑΕΠ της κάθε χώρας. Έτσι δικαιολογείται και

το γεγονός ότι, οι χώρες με τις πιο ανεπτυγμένες οικονομίες διαχειρίζονται και την πλειοψηφία των ΕΔΤ. Είτε εθελοντικά είτε μέσω αγοραπωλησίας, τα κράτη – μέλη που ανήκουν στο ΔΝΤ μπορούν μεταξύ τους να προβούν σε ανταλλαγή των ΕΤΔ, ενώ το ύψος των επιτοκίων τους προσδιορίζεται ανά εβδομάδα αναλογικά με τους τόκους, όταν η δανειοδότηση προέρχεται από το ΔΝΤ ([SpecialDrawingRights \(SDR\) Definition – Investopedia](https://www.investopedia.com/terms/sd)[https://www.investopedia.com > terms > sd](https://www.investopedia.com/terms/sd)).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

2.1 Εισαγωγή

Η Αργεντινή ως μια χώρα μεταναστών ενίσχυσε την ευημερία και τον πλούτο της. Προικισμένη με άφθονους φυσικούς πόρους ανάπτυξε την σύγχρονη γεωργία και την βιομηχανία της και ενίσχυσε τις εξαγωγές της σε τέτοιο βαθμό που να την καθιστούν διαχρονικά έναν από τους πιο σημαντικούς εξαγωγείς παγκοσμίως. Οι επιτυχίες όμως της Αργεντινής έμελε να μην συνεχιστούν και στο μέλλον. Η οικονομία της χώρας μετά το 1930 άρχισε να παρουσιάζει σημάδια ύφεσης.

Οι ασταθείς πολιτικές που ακολουθήθηκαν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις άρχισαν με αργούς ρυθμούς να προκαλούν προβλήματα ρευστότητας στην χώρα το διάστημα μεταξύ 1950 και 1963. Η αισιόδοξη δεκαετία που ακολούθησε σταμάτησε απότομα, με την δικτατορία του 1976, και οδήγησε σε παρακμή την οικονομία της Αργεντινής. Η φιλελευθεροποίηση της οικονομίας μετά την δικτατορία δεν μπόρεσε να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Το δημόσιο χρέος αυξήθηκε και η βιομηχανική ανάπτυξη σταμάτησε. Από τα μέσα του 1970 έως τις αρχές τις δεκαετίας του 1990 η οικονομία της Αργεντινής βρίσκεται σε παρατεταμένη ύφεση. Η απελευθέρωση του εμπορίου και οι ιδιωτικοποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν στις αρχές του 1991 μπορεί να οδήγησαν σε μια ουσιαστική μείωση του πληθωρισμού και ταυτόχρονα σε μια αύξηση του ΑΕΠ, αλλά στην πορεία δεν μπόρεσαν να βγάλουν την χώρα από το αδιέξοδο.

2.2 Οι προσπάθειες για την ανασυγκρότηση της οικονομίας της Αργεντινής.

Το ντόμινο των οικονομικών κρίσεων που ακολούθησε μετά την δεκαετία 1970 δημιούργησε αρκετά οικονομικά προβλήματα ακόμα και σε χώρες με αναπτυσσόμενες οικονομίες παγκοσμίως. Αυτό υποδείκνυε με σαφή τρόπο, ότι στα χρόνια που θα ακολουθούσαν, τα λάθη του παρελθόντος δεν έπρεπε να επαναληφθούν ούτε από την πλευρά των κυβερνήσεων, ούτε από την πλευρά των

διεθνών οργανισμών και των επενδυτών, εάν ήθελαν να αποφύγουν μια μελλοντική οικονομική κρίση. Τότε ήταν που οι αναπτυσσόμενες οικονομίες έθεσαν ως βασική τους προτεραιότητα την δημιουργία ενός νέου οικονομικού μοντέλου, το οποίο θα μπορούσε να αποτρέψει την αδικαιολόγητη δημιουργία ελλειμμάτων, χρέους και πληθωρισμού που θα μπορούσε να οδηγήσει μια χώρα σε χρεωκοπία.

Οι πρώτες αξιοσημείωτες προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση πραγματοποιήθηκαν από την πλευρά των ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ πρότειναν την δημιουργία ενός υποδειγματικού οικονομικού κύκλου, ο οποίος θα αποτελείτο από δέκα κανόνες οικονομικής πολιτικής και θα είχε την μορφή ενός πακέτου μεταρρυθμίσεων. Μέσω αυτού του κύκλου γινόταν δυνατό να παρακολουθούνται οι αυξομειώσεις στο σύνολο της οικονομίας μιας χώρας. Το πακέτο αυτό το μεταρρυθμίσεων θα μπορούσε να χορηγηθεί σε κάθε αναπτυσσόμενη χώρα που αντιμετωπίζει προβλήματα οικονομικής κρίσης, με την παράλληλη όμως στήριξη του ΔΝΤ και των άλλων διεθνών οργανισμών.

Το οικονομικό πακέτο μεταρρυθμίσεων γνωστό και ως Washington Consensus, θα είχε ως βασική προϋπόθεση την σύνδεση του εθνικού νομίσματος με ένα καλάθι ξένων νομισμάτων και θα εμπεριείχε μια σειρά από πολιτικές που θα έβρισκαν εφαρμογή σε τομείς όπως η μακροοικονομική σταθεροποίηση, το άνοιγμα σε εμπόριο και επενδύσεις και η επέκταση των δυνάμεων της αγοράς στην εγχώρια οικονομία (J. Williamson , 2002).

Στην αρχή της δεκαετίας του 1990, η Αργεντινή βρέθηκε αντιμέτωπη με τον κίνδυνο μιας χρεωκοπίας, ως απότοκο του ραγδαία καλπάζοντος πληθωρισμού και των δυσβάσταχτων μέτρων λιτότητας που αποτέλεσαν και βασική τροχοπέδη στην ανάκαμψη της οικονομίας της χώρας. Μέσα σε αυτό το δυσοίωνα κλίμα που επικρατούσε, ο Υπουργός των Οικονομικών Domingo Cavallo, τον Απρίλιο του 1991 αποφάσισε την εισαγωγή ενός νέου οικονομικού συστήματος, το επονομαζόμενο και ως "νόμο περί μετατρεψιμότητας" (Convertibility Regime), βάση του οποίου καθοριζόταν η πρόσδεση του εθνικού της νομίσματος της Αργεντινής (peso) στο αμερικανικό δολάριο, με μια σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία ένα προς ένα. Όπως, πιθανώς, φαινόταν η Αργεντινή εγκολλώνονταν το δολάριο στη θέση του δικού της νομίσματος, σε μια προσπάθεια εξάλειψης του υπερπληθωρισμού της (International Monetary Fund, 2004).

Η σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία αποτέλεσε για την Αργεντινή το σημαντικότερο όπλο, προκείμενου να ανακτήσει την εμπιστοσύνη απέναντι στις διεθνείς αγορές και να βελτιώσει την εισροή επενδυτικών κεφαλαίων, που θα την οδηγούσαν σε μια σταδιακή οικονομική ανάπτυξη. Συνακόλουθα, άρχισε να υιοθετεί ένα πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με σκοπό την οικονομική και κοινωνική εξυγίανση σε νομισματικό, δημοσιονομικό και κοινωνικό τομέα. Όσον αφορά τον οικονομικό και κοινωνικό τομέα, η Αργεντινή ακολούθησε την πολιτική του ελεύθερου εμπορίου και της αγοράς εργασίας, ενώ ταυτόχρονα στράφηκε προς την αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης με τις ιδιωτικοποιήσεις οργανισμών (Reinhart & Rogoff, 2008).

2.3 Τα θετικά αποτελέσματα στην οικονομία της Αργεντινής

Η πρόσδεση του εθνικού νομίσματος της Αργεντινής στο δολάριο ευνοούσε το άνοιγμα των χρηματοπιστωτικών αγορών και έθετε σε εφαρμογή την απαρχή μια κυκλική μακροοικονομικής διαδικασίας. Η εισροή των διεθνών επενδυτικών κεφαλαίων που δέχτηκε η χώρα της Αργεντινής λόγω της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας που εφάρμοσε, οδήγησε με τον καλύτερο τρόπο στην επιτυχία των μεταρρυθμίσεων.

Η δημοσιονομική πειθαρχία που επετεύχθη στην Αργεντινή, με την εφαρμογή των παραπάνω μεταρρυθμίσεων, οδήγησε στη μείωση του πληθωρισμού και της ανεργίας και ταυτόχρονα στην αύξηση των συναλλαγματικών αποθεμάτων και των επενδύσεων. Διαγράφοντας μια τέτοια τροχιά, η οικονομία της Αργεντινής έδειχνε να απομακρύνεται από έναν φαύλο κύκλο πληθωριστικών προβλημάτων, που θα οδηγούσαν όπως και στο παρελθόν την χώρα σε μια βαθιά και διαρκή οικονομική ύφεση (Frenkel, 2003)

Όλα έδειχναν ότι το Washington Consensus είχε θετική επίδραση στην οικονομία της Αργεντινής. Οι επενδύσεις άρχισαν να αυξάνονται στη χώρα και η εισροή ξένων κεφαλαίων ενισχύθηκε σημαντικά. Ο πληθωρισμός άρχισε να περιορίζεται και να διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα, ενώ η οικονομία της Αργεντινής άρχισε να παρουσιάζει ανοδική πορεία. Το χρονικό διάστημα ανάμεσα στο 1992 και το 1999, το σύνολο των κεφαλαιακών εισροών προς την Αργεντινή άγγιζε τα \$100 δισεκατομμύρια με τα spreads να κυμαίνονται σε χαμηλότερα επίπεδα του μέσου όρου των spreads των ανεπτυγμένων οικονομιών και των αμερικανικών ομολόγων.

Η αντοχή του Νομισματικού Συμβουλίου (Currency Board) στην Μεξικάνικη (1994) και την Ασιατική (1997) κρίση απέδειξε ότι παρά τους κραδασμούς που αντιμετώπιζε η χώρα, στον εξωτερικό της τομέα βρισκόταν σε σταθερή τροχιά ανάπτυξης (Mulrain, 2005).

Τα θετικά αποτελέσματα συνεχίζονταν και οι εκάστοτε κυβερνήσεις εκμεταλλευόμενες το ευνοϊκό κλίμα που επικρατούσε, στρέφονταν προς τον εξωτερικό δανεισμό προκειμένου να μειώσουν τα δημοσιονομικά ελλείμματα. Μπορεί στο χρονικό διάστημα από το 1991 έως το 1994 να τα κατάφεραν, όμως δεν υπολόγισαν ότι μια τέτοια βελτίωση είχε στηριχτεί στο μεγαλύτερο ποσοστό της στην αύξηση των εσόδων και λιγότερο στην μείωση των δαπανών (Rubén Lo Vuolo & Jaime Marques Pereira, 2018).

Ο εθισμός όμως της οικονομίας της Αργεντινής στον εξωτερικό δανεισμό για ένα μακροχρόνιο διάστημα και η χρόνια πρόσδεση – εξάρτηση σε ένα ξένο νόμισμα αποδείχτηκε στην συνέχεια η αχίλλειος πτέρνα της.

2.4 Η κατάρρευση της οικονομίας της Αργεντινής

Μέχρι το 1998 η οικονομική άνθηση που γνώρισε η Αργεντινή ήταν τόσο σημαντική, που ο διευθύνων σύμβουλος του ΔΝΤ υποστήριξε ότι η περίπτωση της Αργεντινής αποτελεί ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα οικονομικής επιτυχίας. Όμως ένας συνδυασμός αρνητικών γεγονότων, με εμφανή σημάδια στην πορεία, έδειχναν να αποκαθλώνουν αυτό το πρότυπο αφού κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1998, η οικονομία της Αργεντινής ακολούθησε για άλλη μια φορά φθίνουσα πορεία.

Σε αυτή την αλλαγή συνετέλεσαν ορισμένοι εξωτερικοί παράγοντες όπως, η στάση πληρωμών που κήρυξε η Ρωσία και η πτώχευση της που ακολούθησε το 1998, η μείωση της ζήτησης από τον βασικό της εμπορικό εταίρο, την Βραζιλία, η ισχυροποίηση του δολαρίου έναντι του ευρώ καθώς και η δραστική υποτίμηση του βραζιλιάνικου νομίσματος κατά 70% έναντι του δολαρίου.

Όλοι οι παραπάνω παράγοντες έδειχναν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία της Αργεντινής και έφεραν στην επιφάνεια τα ήδη υπάρχοντα διαρθρωτικά της προβλήματα. Το εξωτερικό χρέος της Αργεντινής εκτινάχτηκε το 1999 στο 48% από το 28% που ήταν το 1992 ενώ η πτώση που παρατηρήθηκε στον ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ άγγιξε το 4% (International Monetary Fund , 2004).

Οι αρνητικές συνέπειες που επικράτησαν στον εξωτερικό τομέα της Αργεντινής δεν άφησαν ανεπηρέαστο και το εσωτερικό της. Ειδικότερα, μια σταθερή δημοσιονομική πολιτική και ένα εξωτερικό χρέος επίσης σταθερό όπως απαιτούσε η σύνδεση του peso με το δολάριο, δεν μπορούσε να επιτευχθεί. Η εκτός τροχιάς δημοσιονομική πολιτική που ακολούθησαν τα προηγούμενα χρόνια οι εκάστοτε κυβερνήσεις, έφεραν στο φως τα ελλείμματα που συσσωρεύονταν χρόνο με τον χρόνο και παράλληλα αποκάλυπταν ένα ετοιμόρροπο φορολογικό σύστημα που δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του.

Η αδυναμία της Αργεντινής να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που της προέκυψαν, κλόνισαν την εμπιστοσύνη των διεθνών χρηματαγορών και αυτό είχε ως απόρροια την αύξηση του επιτοκίου δανεισμού προς το τέλος του 1999 και κατέστησε απαγορευτικό έναν επόμενο δανεισμό. Η μόνη λύση πλέον που απέμεινε για την Αργεντινή ήταν ο δανεισμός της από το ΔΝΤ (International Monetary Fund, 2004).

2.5 Η Αργεντινή και το ΔΝΤ.

Το χρονικό διάστημα μεταξύ 1991 και 2001, το ΔΝΤ προχώρησε σε πέντε διαδοχικές ρυθμίσεις χρηματοδότησης προκειμένου να βοηθήσει την οικονομία της Αργεντινής. Από αυτές, οι δύο αποτελούσαν ένα είδος διευρυμένου ταμείου διευκόλυνσης (EFF), που εγκρίθηκε το 1992 και 1998, ενώ οι τρεις συμφωνίες συνεργασίας που εγκρίθηκαν το 1991, το 1996 και το 2000 αντίστοιχα είχαν την μορφή Συμφωνία Χρηματοδότησης Αμέσου Ετοιμότητας (Stand – By Arrangement / SBA) (International Monetary Fund, 2004).

Η Αργεντινή βλέποντας την οικονομία της να ασφυκτιά και τον κίνδυνο της χρεοκοπίας να είναι πλέον ορατός, και με το χρέος της το 2000 να αγγίζει τα \$130 δισεκατομμύρια, στράφηκε για οικονομική βοήθεια προς το ΔΝΤ. Το ΔΝΤ αφού αποφάσισε ότι η κρίση που αντιμετώπιζε η Αργεντινή ήταν μια κρίση ρευστότητας, προέβη στην παροχή ενός πακέτου βοήθειας της τάξεως των \$40 δισεκατομμυρίων, απαιτώντας ταυτόχρονα μία αυστηρή δημοσιονομική προσαρμογή και την συνέχιση των μέτρων λιτότητας. Τα \$13,7 δισεκατομμύρια από αυτό το πακέτο χορηγήθηκαν κατευθείαν από το ίδιο το ΔΝΤ, ενώ το υπόλοιπο μέρος του δανείου θα καλύπτονταν από την Παγκόσμια Τράπεζα και την Ισπανία. Μάλιστα το δάνειο αυτό έφερνε την

ονομασία «πανοπλία», γιατί όπως μια πανοπλία έτσι και αυτό, ήλπιζαν ότι θα θωρακίσει την οικονομία της Αργεντινής (International Monetary Fund, 2004).

Το ΔΝΤ θεωρούσε ότι αυτή η δημοσιονομική πειθαρχία θα βοηθούσε την Αργεντινή να ανακτήσει την εμπιστοσύνη της απέναντι στις διεθνείς αγορές, ρίχνοντας ταυτόχρονα και τα επιτόκια δανεισμού. Τα χαμηλότερα επιτόκια και μια ορθολογιστική αύξηση του ΑΕΠ θα έδιναν την δυνατότητα στις κυβερνήσεις της Αργεντινής να ισορροπήσουν τα δημοσιονομικά τους ελλείμματα. Όμως οι πολιτικές που ακολούθησε το ΔΝΤ, έδειχναν να οδηγούνται στο κενό λόγω του ότι η αυξημένη φορολογία και οι περικοπές των δημόσιων δαπανών είχαν ως αποτέλεσμα να βυθίσουν την οικονομία της Αργεντινής, όλο και περισσότερο στην ύφεση, αποθαρρύνοντας παράλληλα και την πτώση των επιτοκίων.

Ο ρόλος όμως του ΔΝΤ απέναντι στις προσπάθειες των κυβερνήσεων της Αργεντινής να εκπληρώσουν τις επιθυμίες του, έδειχνε να είναι αντιφατικός. Το ΔΝΤ κατά την πορεία της κρίσης εμφανίστηκε περισσότερο ως εγγυητής. Παράλληλα, είχε προτρέψει τις αρχές της Αργεντινής να εφαρμόσουν μια δημοσιονομική ώθηση έτσι ώστε να ξεκινήσει ξανά να λειτουργεί η οικονομία. Όταν όμως η κυβέρνηση έψαχνε για την υποστήριξη του ΔΝΤ, το ΔΝΤ εξέφρασε δισταγμό, και δεν αναγνώρισε τη σημαντική δημοσιονομική προσπάθεια που είχε καταβάλλει η κυβέρνηση της Αργεντινής.

Ερχόμενο μπροστά σε ένα δίλλημα, θα έπρεπε να αποφασίσει εάν θα συνέχιζε την χρηματοδότηση, σε μια ύστατη προσπάθεια να αποτρέψει την κρίση, διαιωνίζοντας όμως μια μη βιώσιμη κατάσταση ή εάν θα έπρεπε να σταματήσει την υποστήριξη, προκαλώντας έτσι δυσάρεστες συνέπειες που θα μπορούσαν να επεκταθούν και σε άλλες αναδυόμενες οικονομίες. (Sturzenegger, 2002).

2.6 Οι εναλλακτικές προσεγγίσεις για την περίπτωση της Αργεντινής.

Πολλοί οικονομολόγοι υποστήριξαν ότι οι πρακτικές που χρησιμοποιήθηκαν στην περίπτωση της Αργεντινής δεν ήταν και οι πλέον κατάλληλες και ότι η χώρα απλά με την επέμβαση του ΔΝΤ κέρδισε περισσότερο χρόνο, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι είχε αποφευχθεί ο κίνδυνος μιας μελλοντικής χρεωκοπίας. Οι ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν από την πλευρά των κυβερνήσεων της Αργεντινής, σε μια ύστατη προσπάθεια να χαλιναγωγήσουν τα δημοσιονομικά τους ελλείμματα και

παράλληλα να ενδυναμώσουν την ανταγωνιστικότητα με την μείωση των μισθών, έδειχναν αναποτελεσματικές.

Η οικονομική δυσπραγία που συνέχιζε να πλήττει την Αργεντινή για ακόμη μια φορά είχε ως συνοδοιπόρο έναν επίπονο και δυσμενή πολιτικά και κοινωνικά αποπληθωρισμό. Ορισμένες οικονομικές θεωρίες επίσης, συνηγορούσαν στην άποψη ότι εάν η Αργεντινή είχε εκ των πρότερων προβεί σε μια αναδιάρθρωση του χρέους ή εάν είχε παραιτηθεί από την σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία και την ίδια στιγμή είχε προχωρήσει και σε μια υποτίμηση του νομίσματος της, θα μπορούσε να είχε οδηγηθεί εκτός ύφεσης. Όσο επίπονες και να ήταν οι ενδεχόμενες συνέπειες αυτών, θα αποτελούσαν εντούτοις μια εναλλακτική λύση για την οικονομία της χώρας (Cetrangolo&Jimenez, 2004).

Τα πράγματα για την Αργεντινή αρχίζουν να δυσκολεύουν όλο και περισσότερο. Ο νέος Υπουργός Οικονομικών Domingo Cavallo στις δεκαπέντε Ιουλίου του 2001 σε μια απέλπιδα προσπάθεια να εξομαλύνει λίγο την κατάσταση, παρουσίασε ένα σχέδιο με την ονομασία «σχέδιο μηδενικού ελλείμματος», το οποίο αναφέρονταν σε περικοπές σε μισθούς όσο και σε συντάξεις κατά 13%. Οι αγορές από την πλευρά τους, θεώρησαν, πως αυτή η κίνηση του Domingo Cavallo, ήταν αφενός αργοπορημένη και αφετέρου άστοχη σε μια οικονομία που βρισκόταν ήδη σε μια συνεχή ύφεση.

Οι πολιτικές του ΔΝΤ, λόγω του τεράστιου χρέους, είχαν ήδη επιφέρει οικονομική ύφεση. Το ΔΝΤ δεν μπόρεσε να προσφέρει μια πειστική οικονομική στρατηγική για να βγει η οικονομία της Αργεντινής από το χάος. Επιπλέον οι ανοιχτές κεφαλαιαγορές, οδήγησαν στην εκροή των επενδύσεων και αποταμιεύσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα τις Αργεντινής, σε ασφαλέστερα καταφύγια σε άλλα μέρη του κόσμου, γεγονός που κλιμάκωσε τον πανικό στις διεθνείς αγορές, και τα spreads εκτιναχτήκαν στα ύψη. Έτσι, η Αργεντινή, βρέθηκε μετέωρη, χάνοντας τη δυνατότητα ενός δανείου από τις αγορές, από την στιγμή που οι δημοσιονομικοί στόχοι και τα έσοδα της είχαν καταρρεύσει λόγω της παρατεταμένης ύφεσης (Stiglitz, 2002).

2.7 Η αναπόφευκτη χρεωκοπία της Αργεντινής (2001).

Οι οικονομικές και οι πολιτικές εξελίξεις το 2001 στην Αργεντινή οδήγησαν τη χώρα σε αδιέξοδο. Τα μέτρα και οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν από τις

κυβερνήσεις αποδεικνύονταν ως κινήσεις απελπισίας και η εμπιστοσύνη όλων όσων πίστευαν ότι τελικά η Αργεντινή θα αποφύγει μια οικονομική κατάρρευση έδειχνε να κλονίζεται. Τον Νοέμβριο του 2001, το ΔΝΤ, εκτιμώντας ότι η Αργεντινή αδυνατεί να υλοποιήσει τους στόχους που της είχαν ανατεθεί (ο περιορισμός του δημοσιονομικού ελλείμματος), δεν της χορηγεί το προγραμματισμένο δάνειο του 1,25\$ δισεκατομμυρίου.

Μετά τις παραπάνω εξελίξεις, ο φόβος κατάρρευσης της οικονομίας γίνεται πιο έντονος και ακολουθεί η μαζική φυγή κεφαλαίων και αναλήψεων, που συγκλονίζουν το τραπεζικό σύστημα. Η κυβέρνηση του De La Rúa σε μια προσπάθεια να αντιστρέψει το κλίμα αναβρασμού που επικρατεί στο εσωτερικό της χώρας, θεσπίζει την νομοθετική διάταξη (Corralito), η οποία έβαζε φρένο τόσο στις τραπεζικές αναλήψεις όσο και στην μεταφορά συναλλάγματος (Rubén Lo Vuolo & Jaime Marques Pereira, 2018).

Η νομοθετική αυτή διάταξη επέφερε τεράστια κοινωνική αναταραχή. Γενικές απεργίες και βίαιες διαδηλώσεις που έμελλαν να στοιχήσουν την ζωή συνολικά σε είκοσι οκτώ ανθρώπους, συμπληρώνουν το πάζλ της δραματικής κατάστασης που επικρατεί στην χώρα. Η κυβέρνηση σε μια κατάσταση πολιορκίας από τον λαό και αντιμέτωπη με τα σκάνδαλα περί διαφθοράς, κατάχρησης και εξυπηρέτησης ξένων συμφερόντων, διαλύεται. Αρχικά παραιτείται ο Υπουργός Οικονομικών Domingo Cavallo και την επομένη μέρα ο πρόεδρος της κυβέρνησης De La Rúa (Rubén Lo Vuolo & Jaime Marques Pereira, 2018).

Στις είκοσι τρεις Δεκεμβρίου 2001 αναλαμβάνει προσωρινά ο πρόεδρος Rotriquez Saa, ο οποίος εκτιμώντας ότι η χώρα αδυνατεί να αποπληρώσει το εξωτερικό της χρέος, ανακοινώνει επίσημα την χρεοκοπία της.

2.8 Η πορεία της Αργεντινής μετά την χρεοκοπία του 2001 έως σήμερα.

Το 2002 η χώρα εγκαταλείπει το σύστημα της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας με το δολάριο, και το εθνικό της νόμισμα δέχεται μια υποτίμηση της τάξεως του 28%. Στις αρχές του 2003, η οικονομία της Αργεντινής παρουσιάζει σταδιακά σημάδια ανάπτυξης. Η υποτίμηση του νομίσματος της, ενίσχυσε με αργά αλλά σταθερά βήματα την ανταγωνιστικότητα της εγχώριας οικονομίας και παράλληλα τόνωσε τις εξαγωγές της. Η ανοδική πορεία της χώρας συνεχίστηκε και το 2005 όπου

η οικονομία της Αργεντινής άρχισε να παρουσιάζει ρυθμό ανάπτυξης 9% και δημοσιονομικό πλεόνασμα 3% (Gallo, 2006).

Οι πολλές εναλλαγές κυβερνήσεων που βίωσε η χώρα, έφερε στο προσκήνιο και τις διαφορετικές προσεγγίσεις που επικράτησαν όσον άφορα την επίλυση του προβλήματος της. Μια διαφορετική προσέγγιση από όλες τις άλλες ήταν η κυβερνητική πολιτική που ακολούθησε, το Δεκέμβριο του 2005 ο πρόεδρος Kirchner ο οποίος σκέφτηκε να κλείσει μια και έξω τους λογαριασμούς της χώρας με το ΔΝΤ αποπληρώνοντας τα δάνεια της σε μία μόνο δόση (περίπου 10\$ δισεκατομμύρια).

Το όραμα του Kirchner ήταν να ξαναδώσει στην Αργεντινή την εικόνα ενός κυριάρχου κράτους που θα ήταν σε θέση να ασκήσει μια αυτόνομη οικονομική πολιτική και να ενισχύσει την θέση του απέναντι στους διεθνείς θεσμούς και τις γειτονικές χώρες για οποιαδήποτε μελλοντική συνεργασία. Ακόμα και η αντιπολίτευση χαρακτήρισε την απόφαση αυτή "ιστορική", ενώ οι πολίτες της χώρας έβλεπαν στο πρόσωπο του Kirchner τον άνθρωπο που έβγαλε την Αργεντινή από τα δεινά της κρίσης «Μας ξαναέδωσε πίσω την αξιοπρέπείά μας» (<https://www.exandasdocumentaries.com › argentina › exandas-overvie>).

Το 2007, ο πληθωρισμός άρχισε να αυξάνεται, η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία έχασε την ανταγωνιστικότητα της, και τα δημοσιονομικά και τα εξωτερικά πλεονάσματα άρχισαν να συρρικνώνονται. Τον επόμενο χρόνο, παρά την αυξημένη είσπραξη φόρων, το δημοσιονομικό πλεόνασμα εξαντλήθηκε, καθώς αυξήθηκαν, για άλλη μια φορά, οι δημόσιες δαπάνες. Αυτό οδήγησε στην επιδείνωση του ισοζυγίου πληρωμών από το 2009, για να φτάσει, το 2012 στην πτώση των τιμών των πρώτων υλών στις διεθνείς αγορές, και το 2013 ο λογαριασμός κεφαλαίου του ισοζυγίου πληρωμών έγινε αρνητικός. Το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2015 υπερέβη το 6% του ΑΕΠ, ενώ το εμπορικό ισοζύγιο έφθασε σε αρνητικά επίπεδα (Rubén Lo Vuolo & Jaime Marques Pereira, 2018).

Ακόμα και σήμερα το 2019, η αιώνια αβεβαιότητα της Αργεντινής έρχεται και πάλι στο προσκήνιο, με το ιστορικό της χώρας να μην αφήνει πολλά περιθώρια αισιοδοξίας. Ο πρόεδρος, Μαουρίτσιο Μάκρι, δεν κατάφερε κατά τη διάρκεια της θητείας του να δώσει την επιχειρηματική πνοή που αναζητούσε η χώρα, προκειμένου να ανταπεξέλθει στα οικονομικά της προβλήματα. Η οικονομία της παραπαίει όλο και περισσότερο, ενώ η φτώχεια, η ακρίβεια και ο πληθωρισμός κάνουν το κλίμα στο

εσωτερικό της χώρας όλο και περισσότερο ανησυχητικό. Το δημόσιο έρχεται αντιμέτωπο με την χρεωκοπία για άλλη μια φορά ενώ από τις εννέα Αυγούστου 2019, το πέσο κατακύλησε έναντι του δολαρίου σε ποσοστό άνω του 23%. Οι επενδύτες εγκαταλείπουν την χώρα ενώ το φάντασμα της χρεωκοπίας του 2001 αρχίζει να πλανάται πάλι πάνω από την χώρα (<https://www.liberal.gr › economy › ii-anapofeukti-9i-chreokopia-tis-argent.>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Η Ευρώπη στη δίνη της οικονομικής κρίσης.

Είναι προφανές ότι από την στιγμή που μια κρίση γεννηθεί η εκδήλωση της είναι με μαθηματική ακρίβεια αναπόφευκτη. Οι ενδείξεις ήταν εμφανείς από το 2006 αφήνοντας όμως ανεπηρέαστους τους αρμοδίους. Η οικονομική ευημερία που επικρατούσε στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες όλου του κόσμου, στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα, ανακόπηκε βίαια μετά από το ξέσπασμα του 2007, μιας οικονομικής κρίσης που γρήγορα πήρε την «μορφή επιδημίας» και μεταλλάχθηκε σε παγκόσμια, με επώδυνες συνέπειες ακόμα και για τις πιο εύρωστες οικονομίες του πλανήτη.

Η απαρχή της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης λοιπόν δεν θα μπορούσε να προκληθεί από πουθενά αλλού, παρά μόνο από μια χώρα, με ένα τεράστιο και ταυτόχρονα παγκόσμιο επίπεδο οικονομίας, όπως αυτή των ΗΠΑ. Η κατάρρευση της κολοσσιαίας τράπεζας Lehman Brothers, στις δεκαπέντε Σεπτεμβρίου 2008, είχε τις επιπτώσεις ενός καταστροφικού σεισμού στην παγκόσμια οικονομία και τροφοδότησε ένα κλίμα ανασφάλειας και σύγχυσης στις αγορές.

Η κρίση των αμερικανικών τραπεζών θα φτάσει και στην Ευρώπη επηρεάζοντας τις ευρωπαϊκές τράπεζες, οι οποίες αρχικά πίστευαν ότι δεν ήταν εκτεθειμένες σε αυτό τον κίνδυνο, αλλά όπως αποδείχτηκε στην συνέχεια, αυτό δεν ήταν αλήθεια. Για ένα διάστημα οι αγορές δεν έδειχναν ενδιαφέρον για τα ευρωπαϊκά κράτη, όταν όμως η κρίση χτύπησε το Ντουμπάι, τον Νοέμβριο του 2009, αυτό ήταν ένα σημάδι ότι τώρα η προσοχή έπρεπε να στραφεί από τις τράπεζες στα χρέη των κρατών (Nugent N, 2012).

Η διασύνδεση των χρηματοπιστωτικών αγορών μετέφερε την οικονομική κρίση και στις χώρες της ευρωζώνης. Η κατάρρευση των τριών ισλανδικών τραπεζών, τον Σεπτέμβριο του 2008, αποδείκνυε την δυναμική της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Την ίδια χρονική στιγμή όπου τα κράτη – μέλη της ευρωζώνης προσπαθούσαν να αντισταθμίσουν τις απώλειες των τραπεζών τους, οι οικονομίες της Ευρώπης βούλιαζαν όλο και πιο πολύ στην ύφεση (Γιάννης Βαρουφάκης, Τάσος Πατώκος, κ.α, 2011).

Το 2009 η Ε.Ε. ενεργοποιεί την διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος και ταυτόχρονα εντείνει τους ελέγχους προς τα κράτη – μέλη της, προκειμένου να

επιτευχτεί μια δημοσιονομική πειθαρχεία, ανάλογη των κριτηρίων που προβλέπονταν στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ). Η απόφαση αυτή της Ε.Ε να επιταχύνει την διαδικασία της επιτήρησης των κριτηρίων του ΣΣΑ αναφορικά με το έλλειμμα και το χρέος ενίσχυσε την νευρική κατάσταση στις διεθνείς αγορές και τους οίκους αξιολόγησης (Nugent N, 2012).

Η ικανότητα της χρηματοπιστωτικής κρίσης να διαχέεται από τις αγορές και τους ιδιώτες στις εθνικές οικονομίες των κρατών της ΕΕ, οδήγησε τις κυβερνήσεις να προβούν στην λήψη μέτρων, ώστε να διαφυλάξουν το χρηματοπιστωτικό τους σύστημα. Επικαλούμενοι την φιλοσοφία της λιτότητας που επικρατούσε εκείνη την στιγμή στην Ευρώπη, πολλές κυβερνήσεις άρχισαν να πληρώνουν τα συσσωρευμένα λάθη των τραπεζών τους με δημόσιο χρήμα, προκειμένου να αποφύγουν την κατάρρευση της οικονομίας τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η Ευρώπη να βρεθεί αντιμέτωπη με μια κρίση δημοσίου χρέους. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για έναν επαναδανεισμό των ελλειμματικών χωρών προκειμένου να τονωθούν οι οικονομίες τους και να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις οικονομικές υποχρεώσεις τους αποδείχθηκε φενάκη.

Ο φαύλος κύκλος του ανεξέλεγκτου δανεισμού που προέκυπτε, οδηγούσε όλο και περισσότερο, τόσο τις πλεονασματικές όσο και τις ελλειμματικές οικονομίες της Ε.Ε., σε μια βαθιά και διαρκή ύφεση. Η εσφαλμένα περιοριστική πολιτική υψηλών επιτοκίων, που ακολούθησε η ΕΚΤ, η ανικανότητα της Γερμανίας να αναλάβει δραστικό ρόλο σε συνδυασμό με την παράλληλη ύφεση που πλήττει τις οικονομίες της Πορτογαλίας και της Ισπανίας, έδειχναν να κλονίζουν τα θεμέλια της ενωμένης Ευρώπης και την τύχη του ευρώ (Τράπεζα της Ελλάδος, 2013).

Αυτή όμως είναι η εποχή όπου στα οικονομικά κέντρα του κόσμου, η νευρική κατάσταση στις αγορές, έχει μετατραπεί σε ανησυχία των υπευθύνων. Μπορεί η κρίση των αμερικανικών τραπεζών να χτύπησε την Ευρώπη, αυτό όμως που όλοι γνώριζαν, είναι ότι η Ελλάδα, δεν ήταν ποτέ ανάμεσα όχι μόνο στους ισχυρούς ούτε καν στους ασφαλείς παίκτες της παγκόσμιας οικονομίας.

Το 2008 η Ελλάδα παρουσίαζε ρυθμούς ανάπτυξης 1,3% ενώ η ανάπτυξη που πραγματοποιούνταν στην ΕΕ άγγιζε μόλις το 0,4%. Αυτό έκανε τους περισσότερους να αναρωτηθούν ότι η Ελλάδα ίσως και να μην επηρεαζόταν ιδιαίτερα από την οικονομική κρίση. Όμως την άνοιξη του 2009, το ΔΝΤ, αποφασίζει να χτυπήσει το καμπανάκι με τον πιο ηχηρό τρόπο, σε μια έκθεση η οποία παρουσίαζε συνοπτικά, ότι η Ελλάδα μοιάζει με μια χρεοκοπημένη επιχείρηση.

Πράγματι, η υπερχρέωση του ελληνικού δημοσίου, αλλά και τα τεράστια ταμειακά ελλείμματα, έφεραν στο προσκήνιο τον δημοσιονομικό εκτροχιασμό της Ελλάδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 Εισαγωγή

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000 η Ελλάδα εισέρχεται στην ευρωζώνη και υιοθετεί το ενιαίο νόμισμα (ευρώ). Σιγά σιγά αρχίζουν και διαμορφώνονται θετικές προσδοκίες για το μέλλον της. Κανένας όμως δεν πίστευε ότι στο τέλος της δεκαετίας η ελληνική οικονομία θα έφτανε στο σημείο, να αποφύγει μία άτακτη χρεοκοπία καταφεύγοντας στην συνδρομή της Ε.Ε, της ΕΚΤ και του ΔΝΤ.

Κατά τη δεκαετία του 2000 η ελληνική οικονομία παρουσίαζε σημάδια ανάπτυξης. Ωστόσο, δεν είχε καταφέρει να διορθώσει της θεμελιώδεις διαρθρωτικές της αδυναμίες και να προσαρμοστεί στο νέο οικονομικό περιβάλλον που διαμόρφωνε η συμμετοχή της στην ευρωζώνη, αλλά και το διεθνές οικονομικό στερέωμα. Η παραγωγική της βάση διαβρώνονταν, η ανταγωνιστικότητα της επιδεινώνονταν και τα δημοσιονομικά ελλείμματα συνέχισαν να συσσωρεύονται. Το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2007, μετέβαλε με δραστικό τρόπο το περιβάλλον και έφερε στην επιφάνεια τις αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, η οποία βρέθηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα αντιμέτωπη με το φάσμα της χρεοκοπίας (Τράπεζα της Ελλάδας, 2014).

Προς το τέλος του 2009 οι δημοσιονομικές ανισορροπίες της χώρας άρχισαν να κλονίζουν τις αγορές και να πυροδοτούν μία διαδικασία υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των spreads των ελληνικών κρατικών ομολόγων. Η Ελλάδα έχασε την πρόσβαση στις διεθνείς χρηματαγορές και αφού δεν μπορούσε πλέον να εξυπηρετήσει το δημόσιο χρέος της, αναγκάστηκε τελικά να καταφύγει στη χρηματοδοτική συνδρομή της τρόικα (Hardouvelis & Gkionis, 2016).

4.2 Αιτίες εκδήλωσης της κρίσης

Η κρίση του ελληνικού χρέους εξέθεσε τις αδυναμίες των κυβερνήσεων της Ελλάδας. Οι διαδοχικές κυβερνήσεις μη μπορώντας να ξεπεράσουν τα ενδημικά προβλήματα της χαμηλής ανταγωνιστικότητας, των εμπορικών και επενδυτικών ανισορροπιών, και της δημοσιονομικής κακοδιαχείρισης έφεραν την ελληνική

οικονομία σε μια ευάλωτη διεθνή θέση. Οι πολιτικές ηγεσίες στην Ελλάδα είτε καθυστέρησαν τις αναγκαίες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, είτε δεν τις εφάρμοσαν ποτέ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να συσσωρεύσουν ελλείμματα εξαιτίας μιας σειράς παραδοξοτήτων, που αφορούσαν κυρίως μια πολιτική κουλτούρα που υπαγόρευε βραχυπρόθεσμες, αποσπασματικές πολιτικές επιλογές και περιόριζε σημαντικές πρωτοβουλίες μεταρρύθμισης, σε πολιτικά ευαίσθητα ζητήματα, όπως τα συστήματα συνταξιοδότησης, την δημόσια υγεία, την αγορά εργασίας (Featherstone, 2011).

Η εκδήλωση της κρίσης στην Ελλάδα, ουσιαστικά έφερε στην επιφάνεια τις μεγάλες μακροοικονομικές ανισορροπίες αλλά και τις αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, σε διαρθρωτικό επίπεδο, οι οποίες προϋπήρχαν της κρίσης. Οι ανισορροπίες αυτές εκφράζονται με ακρίβεια στα δίδυμα ελλείμματα, δηλαδή στο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αλλά και στο δημοσιονομικό έλλειμμα και στο δημόσιο χρέος. Η συνεχής διάβρωση και επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας αλλά και η διαρκής συσσώρευση δημοσιονομικών ελλειμμάτων δημιούργησαν μια εκρηκτική κατάσταση (Χαρδούβελης, 2011).

Η συνεχής διεύρυνση των δημόσιων ελλειμμάτων σε συνδυασμό με την φθίνουσα ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην επιδείνωση της δημοσιονομικής θέσης της χώρας. Οι ανεξέλεγκτες δημόσιες δαπάνες, κατά τα χρόνια πριν την εκδήλωση της κρίσης, οδήγησαν με τον ποιο δραματικό τρόπο στην αύξηση των δανειακών αναγκών της χώρας και σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα συσσωρευμένου δημόσιου χρέους (Kouretas&Vlamiis, 2010).

Οι κυβερνήσεις της ευρωζώνης από την άλλη πλευρά, δεν ήταν σε θέση να δώσουν ένα σαφές μήνυμα που να αποδεικνύει την ετοιμότητά τους για την στήριξη της Ελλάδας, όσο η ελληνική δημοσιονομική κρίση κλιμακώνονταν. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν εμπόδιζε ένα κράτος μέλος ή όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ να βοηθήσουν μια χώρα που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες, μεμονωμένα ή με τη βοήθεια εξωτερικού φορέα. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 125 της Συνθήκης της Λισαβόνας, δεν υπάρχει ρήτρα διάσωσης: Ένα κράτος μέλος δεν ευθύνεται ή αναλαμβάνει τις δεσμεύσεις των κεντρικών κυβερνήσεων, των περιφερειακών, τοπικών ή άλλων δημόσιων αρχών, ενός άλλου κράτους μέλους. Οι διαφωνίες

επομένως που προέκυπταν μεταξύ των χωρών της ΕΕ έκαναν τις αγορές να αμφισβητούν τις εγγυήσεις – υποσχέσεις που είχαν δοθεί για την αντιμετώπιση του ελληνικού χρέους.

Αυτές οι αοριστίες δημιούργησαν φόβους για μια επικείμενη άτακτη χρεοκοπία της Ελλάδας. Ένας επιπλέον εξωγενής παράγοντας που συνέβαλε στην αστάθεια της ελληνικής οικονομίας ήταν και η έλλειψη κονδυλίων αλληλεγγύης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ευρωζώνη μπορεί να ήταν μια νομισματική ένωση αλλά δεν αποτελούσε μια ολοκληρωμένη οικονομική ένωση με κοινό προϋπολογισμό. Η ευρωζώνη μπορεί να είχε μια κοινή νομισματική πολιτική, αλλά το κάθε μέλος της ασκούσε ξεχωριστά τις υπόλοιπες οικονομικές πολιτικές και η χάραξη μιας πολιτικής εξακολουθούσε να βρίσκεται στα χέρια των εθνικών φορέων. Όταν ξέσπασε λοιπόν η κρίση, στην περιφέρεια της ΕΕ, δεν υπήρχε κάποιος μηχανισμός προσαρμογής και αντιμετώπισης μιας τέτοιας κρίσης σε επίπεδο ευρωζώνης (Kouretas&Vlamiis, 2010).

Οι χρηματοπιστωτικές αγορές και ιδίως οι οίκοι αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας έπαιξαν τον δικό τους ρόλο στην εκδήλωση της δημοσιονομικής κρίσης. Εκδήλωσαν μια υπερβολική αντίδραση στην προσπάθειά τους να αποκαλύψουν πιθανές κρίσεις δημόσιου χρέους στην Ελλάδα και σε άλλες περιφερειακές χώρες της ΟΝΕ. Η υιοθέτηση του ευρώ προσέφερε πολλά οφέλη στην Ελλάδα μεταξύ των οποίων ήταν και η μείωση των επιτοκίων, που μείωνε το κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους. Με την επιδείνωση της δημοσιονομικής κατάστασης στην Ελλάδα, οι χρηματοπιστωτικές αγορές και οι οίκοι αξιολόγησης έστρεψαν το ενδιαφέρον τους στη βιωσιμότητα των δημοσιονομικών και εξωτερικών ανισορροπιών της Ελλάδας.

Η εξέταση των spreads όμως έδειξε ότι οι αγορές ήταν αυτές που επέτρεψαν στις ελληνικές κυβερνήσεις να πιστεύουν ότι το περιβάλλον χαμηλού επιτοκίου που είχε υιοθετηθεί στην ελληνική οικονομία, θα ήταν μόνιμο. Τα χαμηλά επίπεδα επιτοκίων που είχαν επιτευχθεί στα μέσα της δεκαετίας του 2000 δεν δικαιολογούνταν από τα βασικά οικονομικά μεγέθη της Ελλάδας, ενώ αντιθέτως η αιφνίδια αύξηση των spreads μετά το 2009 αιτιολογείται από τα οικονομικά μεγέθη.

Μετά την κρίση το 2009 οι αγορές δεν είχαν πειστεί από την ανακοίνωση για ένα πρόγραμμα προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας που θα επέτρεπε μια βιώσιμη και πειθαρχημένη δημοσιονομική πολιτική αλλά και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Συνεπώς οι διαφορές των επιτοκίων παρέμεναν σε υψηλά επίπεδα. Αυτή η διεύρυνση

των spreads είχε ως αποτέλεσμα μια αυτοεκπληρούμενη προφητεία. Οι διαδοχικές αυξήσεις των spreads, εξαιτίας του φόβου της κατάρρευσης της ελληνικής οικονομίας, απεικόνιζαν όλο και πιο απίθανο το σενάριο μιας βιώσιμης δημοσιονομικής πορείας. Οι αγορές μπορεί να καταδίκασαν τις δημοσιονομικές και εξωτερικές ανισορροπίες της Ελλάδας αλλά το έκαναν καθυστερημένα και με μια δόση υπερβολής (Gibson, Hall&Tavlas, 2012).

4.3 Η Αντιμετώπιση της κρίσης και το πρώτο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής.

Η Ελλάδα ήταν η πρώτη χώρα της ευρωζώνης η οποία κατέφυγε στην διεθνή χρηματοοικονομική βοήθεια της τρώικα προκειμένου να αποτρέψει την πλήρη κατάρρευση της οικονομίας της. Οι ηγέτες της Ευρωζώνης στην προσπάθειά τους να αποφύγουν μια ευρύτερη ευρωπαϊκή και διεθνή κρίση, δημιούργησαν έναν μηχανισμό οικονομικής βοήθειας για την Ελλάδα, ο οποίος υπογράφηκε τον Μάιο του 2010. Το τριετές αυτό πρόγραμμα οικονομικών πολιτικών (το επονομαζόμενο και ως Μνημόνιο) θα ήταν ύψους 110€ δισεκατομμύρια σχεδιασμένο και χρηματοδοτούμενο από το ΔΝΤ (παροχή 30€ δισεκατομμυρίων) την ΕΚΤ και την Ε.Ε (παροχή 80€ δισεκατομμυρίων). Η συνταγή για την αντιμετώπιση της κρίσης ήταν ένα πακέτο δημοσιονομικής λιτότητας και απελευθέρωσης της οικονομίας (Markantonatou, 2013).

Στο πρώτο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής, που υπεγράφη τον Μάιο του 2010, δόθηκε έμφαση στην άμεση μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος. Το πρόγραμμα αυτό περιείχε ένα ευρύ φάσμα μέτρων δημοσιονομικής λιτότητας, τα οποία κατανέμονταν μεταξύ της πλευράς των εσόδων και των δαπανών. Εμπεριείχε περικοπές στους μισθούς του δημόσιου τομέα, μείωση των συντάξεων, αύξηση του ΦΠΑ και άλλων φορολογικών συντελεστών, κατάργηση φορολογικών ελαφρύνσεων, κ.α.. Στο πλαίσιο του πρώτου προγράμματος υπήρχαν και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, που θα ενίσχυαν τη δημοσιονομική πειθαρχία και όχι μόνο.

Μεταξύ των μεταρρυθμίσεων αυτών ήταν: η πλήρης θεσμική ανεξαρτησία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ένας νέος τρόπος εκτέλεσης του προϋπολογισμού με ανώτατα όρια δαπανών, η ενίσχυση του Γενικού Λογιστηρίου του κράτους στον προγραμματισμό και τον έλεγχο του προϋπολογισμού, η δημιουργία μιας ενιαίας

αρχής για την πληρωμή των μισθών του δημόσιου τομέα, ο εξορθολογισμός των δαπανών για τη δημόσια υγεία, η ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων, η αναδιάρθρωση της αυτοδιοίκησης κ.α.

Με την εφαρμογή αυτού του προγράμματος η ελληνική οικονομία υποβλήθηκε σε μια εκτεταμένη αναγκαστική δημοσιονομική προσαρμογή. Αυτό το πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής, αλλά και αυτά που ακολούθησαν, υπόκειντο σε αυστηρούς όρους και προϋποθέσεις που συνδέονταν με την εκταμίευση της εκάστοτε δόσης. Τα τρία διαδοχικά προγράμματα διάσωσης επέβαλαν λοιπόν δημοσιονομική εξυγίανση, εσωτερική υποτίμηση και φιλελεύθερες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις (περιορισμός του κράτους πρόνοιας κ.α.). Η αποτυχία αποκατάστασης της δημοσιονομικής ισορροπίας της ελληνικής οικονομίας στις καλές περιόδους απαιτούσε όπως αποδείχτηκε μια σκληρή και οδυνηρή δημοσιονομική προσαρμογή κατά την περίοδο της κρίσης.

Η σκληρότητα αυτή εκφράστηκε με μια τιμωρητική διάθεση από την πλευρά των δανειστών, οι οποίοι θεώρησαν την ελληνική κρίση, ως αποκλειστικό αποτέλεσμα της ελληνικής δημοσιονομικής ασωτίας και παρέβλεψαν τα προβλήματα που υπήρχαν στην αρχιτεκτονικής της ευρωζώνης. Για τους πιστωτές, από την αρχή της κρίσης, το ελληνικό δημοσιονομικό πρόβλημα ήταν περισσότερο ένα πρόβλημα ρευστότητας παρά αφερεγγυότητας. Έτσι δεν θέλησαν να συζητήσουν ούτε καν μια ήπια αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους, καθώς οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, οι γερμανικές και γαλλικές τράπεζες (που ήταν εκτεθειμένες στο ελληνικό χρέος) αλλά και η ΕΚΤ ανησυχούσαν για μια συστημική αποσταθεροποίηση της ευρωζώνης.

Κατά τη αρχή της κρίσης ο ηθικός κίνδυνος και ο φόβος μετάδοσης της κρίσης εμπόδισαν την αντιμετώπιση του ελληνικού κράτους ως αφερέγγυο κι έτσι επιβλήθηκε ένα τριετές χρονοδιάγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, στοχεύοντας σε ένα πρωτογενές πλεόνασμα του προϋπολογισμού για το 2013. Όπως φαίνονταν η ΕΕ κέρδιζε χρόνο, τόσο για τον εαυτό της όσο και για την Ελλάδα, μέχρις ότου η ευρωζώνη να δημιουργήσει τα απαραίτητα τείχη προστασίας και η Ελλάδα να υιοθετήσει μια εμπροσθοβαρή πολιτική λιτότητας για την εξάλειψη του πρωτογενούς ελλείμματος (Pagoulatos, 2018).

4.4 Το δεύτερο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής

Το 1ο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής, όπως αποδείχθηκε, ήταν υπερβολικά αισιόδοξο όσον αφορά τους στόχους για τη μείωση του ελλείμματος και του χρέους, αλλά και την ταχεία ανάκαμψη. Όμως η συρρίκνωση που υπέστη η ελληνική οικονομία ήταν βαθύτερη από ότι προβλέπονταν αρχικά. Η κύρια αιτία της ύφεσης ήταν το μέγεθος των μέτρων λιτότητας τα οποία υλοποιήθηκαν σε ένα κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον που σύντομα έγινε εξαιρετικά εχθρικό. Το σενάριο ενός Grexit, η απροθυμία της ευρωζώνης και η επιβράδυνση της ευρωπαϊκής οικονομίας χειροτέρεψε ακόμη περισσότερο τα πράγματα.

Το ίδιο συνέβη και με τις επακόλουθες αναθεωρήσεις του ελλείμματος του προϋπολογισμού για το 2009, γεγονός που απαίτησε πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα και επιδείνωσε την ύφεση. Το δημόσιο χρέος μετά και την απότομη πτώση του ΑΕΠ έγινε εξαιρετικά μη βιώσιμο. Ακόμη και μετά την έγκριση του πρώτου προγράμματος, οι αγορές συνέχισαν να πιστεύουν στην πιθανότητα μιας χρεοκοπίας. Η μαζική εξαγορά των ελληνικών κρατικών ομολόγων από διεθνείς επενδυτές (συμπεριλαμβανομένων των γαλλικών και γερμανικών τραπεζών) ενέτεινε το πρόβλημα.

Ως εκ τούτου, απαιτήθηκε ένα δεύτερο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής προκειμένου να καλυφτούν τα χρηματοδοτικά κενά του πρώτου προγράμματος, δεδομένης της αδυναμίας της Ελλάδας να αποκτήσει πρόσβαση στις αγορές. Έτσι, το δεύτερο πρόγραμμα υπήρξε αποτέλεσμα της αποτυχίας του πρώτου προγράμματος, και πρόσθεσε δύο νέα στοιχεία: εστίασε περισσότερο όχι μόνο στις δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις αλλά και σε μια σειρά από διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που σκοπό είχαν να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Παράλληλα, με τις μεταρρυθμίσεις του πρώτου προγράμματος συμπληρώθηκαν και επεκτάθηκαν και μεταρρυθμίσεις που αφορούσαν την δημόσια διοίκηση, το δικαστικό σύστημα, την απελευθέρωση της αγοράς, την απασχόληση στο δημόσιο τομέα κ.α.. Επιπρόσθετα το 2013 – 2014, η κυβέρνηση υιοθέτησε ένα μεγάλο μέρος της εργαλειοθήκης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD), καθώς ο Ο.Ο.Σ.Α. έχει διατυπώσει συστάσεις για τον ανασχεδιασμό ή την κατάργηση

νόμων και κανονισμών για τη μείωση των διοικητικών βαρών για τις επιχειρήσεις και στους δεκατρείς κλάδους.

Πολύ σημαντικό είναι επίσης ότι το δεύτερο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής περιλάμβανε και την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους με την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα PSI (Private Sector Involvement). Έτσι, οι κάτοχοι των ελληνικών κρατικών ομολόγων αναγκάστηκαν το 2011 να αποδεχθούν "οικειοθελώς" περικοπή κατά 53,5% στην ονομαστική του αξία των ομολόγων τους. Αυτή η άνευ προηγουμένου αναδιάρθρωση, οδήγησε στην απομείωση ύψους 106€ δισεκατομμυρίων από τα συνολικά των 198€ δισεκατομμυρίων των ελληνικών ομολόγων που ήταν στα χέρια ιδιωτών. Τα 50€ δισεκατομμύρια όμως από το δεύτερο πρόγραμμα προβλέπονταν για την αναδιάρθρωση και ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών, των οποίων οι αρχικές ζημίες στα χαρτοφυλάκιά τους πολλαπλασιάστηκαν με τις επιπτώσεις του PSI.

Στα χρόνια που ακολούθησαν έγιναν παρεμβάσεις αναδιάρθρωσης του χρέους με την συμμετοχή αυτή τη φορά του επίσημου τομέα. Το δεύτερο πρόγραμμα εφαρμόστηκε μέσα σε συνθήκες σοβαρής πολιτικής αστάθειας και κοινωνικών εντάσεων. Η "ιδιοκτησία" των προγραμμάτων από τις κυβερνήσεις παρέμενε χαμηλή, φέροντας διαρκώς στην επιφάνεια το ζήτημα της επαναδιαπραγμάτευσης. Παρόλο αυτά το δεύτερο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής θα ολοκληρώνονταν με επιτυχία ως τα τέλη του 2014, καθώς η εθνική οικονομία έδειχνε σημάδια βελτίωσης. Ωστόσο, τελικά δεν άνοιξε ο δρόμος για μια λιγότερο αυστηρή εποπτεία στην βάση της προληπτικής πιστοληπτικής γραμμής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (European Stability Mechanism - ESM) (Pagoulatos, 2018).

4.5 Το τρίτο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής

Ο κανόνας της πολιτικής συνέχειας, που τηρούνταν, παρά τη αυστηρότητα του, μεταξύ του 2010 και του 2014, διεκόπη το 2015. Η νέα κυβέρνηση, έχοντας εκλεγεί με σημαία να τερματίσει μονομερώς τα προγράμματα και τη λιτότητα, ύστερα από μια σειρά διαπραγματεύσεων με τους πιστωτές, αποφάσισε να διεξαγάγει δημοψήφισμα τον Ιούλιο του 2015, υποστηρίζοντας την απόρριψη των προτάσεων της τρόικας. Μετά από ένα ηχηρό "όχι" στο δημοψήφισμα, η κυβέρνηση, υπό την απειλή ενός Grexit και έχοντας ήδη επιβάλει capital controls και άλλους περιορισμούς, για να αποφύγει την κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος,

αναγκάστηκε να συνθηκολογήσει με τους δανειστές και να αποδεχτεί ένα νέο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής ύψους 86€ δισεκατομμυρίων.

Το μεγάλο του μέγεθος του προγράμματος, αντιστοιχούσε στο κενό χρηματοδότησης που είχε δημιουργηθεί, κυρίως εξαιτίας των υψηλών αναγκών ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών. Περιλάμβανε σημαντικές μεταρρυθμίσεις που θα επέφεραν ουσιαστική μείωση των αναγκών αναχρηματοδότησης του κρατικού χρέους. Το τρίτο πρόγραμμα ήταν στην πραγματικότητα μια συνέχεια του δεύτερου, που είχε μείνει ατελής. Ωστόσο, παρά τις αντιφάσεις της κυβέρνησης, τα επιχειρήματα κατά της λιτότητας είχαν αποκτήσει μια νέα δυναμική στην Ευρώπη. Το τρίτο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής, έδωσε περιθώρια για μια πιο ομαλή δημοσιονομική προσαρμογή από οποιοδήποτε προηγούμενο πρόγραμμα.

Οι δημοσιονομικοί στόχοι μπορεί να εξασφάλιζαν τη συνέχιση της λιτότητας, αλλά ήταν λιγότερο επιθετικοί. Οι μεταρρυθμίσεις ήταν πιο στοχευμένες από πριν και τα αμφιλεγόμενα σημεία των προηγούμενων προγραμμάτων απουσίαζαν. Εκτός από τη δημοσιονομική λιτότητα, οι μεταρρυθμίσεις έδωσαν προτεραιότητα στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, στο επιχειρηματικό περιβάλλον, στην κοινωνική ασφάλιση κ.α.

Η ελληνική οικονομία παρουσίασε κάποια θετική ανάπτυξη από το 2017, επιτυγχάνοντας προβλεπόμενα υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα. Το τρίτο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 2018 και σήμερα η Ελλάδα υποκειται σε ένα πλαίσιο ενισχυμένης επιτήρησης, δεδομένου του μεγέθους του δημόσιου χρέους (Pagoulatos, 2018).

4.6 Τα μακροοικονομικά μεγέθη κατά την περίοδο 2008-2018

Η εκδήλωση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα και η δημοσιονομική προσαρμογή που την ακολούθησε είχε αρνητικό αντίκτυπο στην εγχώρια οικονομία. Κατά την περίοδο 2009 – 2012, η ελληνική οικονομία συρρικνώθηκε, με αποκορύφωμα το 2011, όπου το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 9,1%. Ωστόσο, την περίοδο 2014 – 2018, η ελληνική οικονομία αρχίζει να παρουσιάζει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, όπως αποτυπώνεται και στον Πίνακα 1. Το ΑΕΠ της Ελλάδας πριν την κρίση έφτανε τα 242€ δισεκατομμύρια. Στα χρόνια που ακολούθησαν, το ΑΕΠ συρρικνώθηκε και έφτασε το 2016, στο κατώτερο σημείο του, στα 176€

δισεκατομμύρια. Το ΑΕΠ της χώρας σήμερα αγγίζει τα 185€ δισεκατομμυρια απέχοντας πάρα πολύ από την περίοδο πριν την κρίση.

Η τεράστια ύφεση της ελληνικής οικονομίας πυροδοτήθηκε προφανώς από την πολύ μεγάλη κλίμακα της δημοσιονομικής προσαρμογής που επιχειρήθηκε στην χώρα. Αυτό αποτυπώνεται στην μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος. Το 2009 το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας έφτασε το 15,1%. Από τότε, με εξαίρεση του 2013, το δημοσιονομικό έλλειμμα ακολουθεί μία φθίνουσα πορεία και ειδικότερα την τριετία 2016 – 2018, η Ελλάδα κατάφερε να επιτύχει δημοσιονομικά πλεονάσματα.

Παρά τη μείωση ωστόσο του δημοσιονομικού ελλείμματος, το δημόσιο χρέος αυξάνεται διαρκώς σε όλη την περίοδο 2008 – 2018 εξαιτίας των αλληπάλληλων χρηματοδοτήσεων. Έτσι, σήμερα το δημόσιο χρέος της χώρας αντιστοιχεί στο 181,2%, γεννώντας ερωτήματα σχετικά με την βιωσιμότητα της εξυπηρέτησης του μακροχρόνια.

Η ύφεση της ελληνικής οικονομίας, αύξησε σε δραματικά επίπεδα το ποσοστό ανεργίας της χώρας. Η Ελλάδα κατά την έναρξη της κρίσης το 2008 είχε ήδη υψηλή ανεργία η οποία έφτανε το 7,8%. Την περίοδο 2009 – 2013, το ποσοστό της ανεργίας αυξήθηκε ραγδαία με αποκορύφωμα το 2013 όπου είχε φτάσει το 27,5%, όπως φαίνεται και στο Πίνακα 1. Κατά την επόμενη περίοδο 2014 – 2018, δεδομένης και της σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας, το επίπεδο της ανεργίας αρχίζει να μειώνεται σταθερά, με αποτέλεσμα το 2018 να πέφτει κάτω από το 20% συνεχίζοντας ωστόσο να είναι εξαιρετικά υψηλό.

Ο πληθωρισμός αντίστοιχα παρέμεινε σταθερός, παρά την τεράστια ύφεση της ελληνικής οικονομίας και σε χαμηλά επίπεδα, την περίοδο 2008 – 2010 και δεν ξεπέρασε το 3%. Ο πληθωρισμός το 2013 μειώθηκε κάτω από το μηδέν αγγίζοντας το -2,8%. Από τότε, δεδομένης και της επανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας, ο πληθωρισμός αυξήθηκε και το 2018 και έφτασε στο επίπεδο του μηδενός, όπως φαίνεται και στο Πίνακα 1.

Το ισοζύγιο πληρωμών, ίσως είναι το μόνο μακροοικονομικό μέγεθος, κατά την περίοδο της κρίσης το οποίο χαρακτηρίζεται από μία διαρκή βελτίωση. Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 1, το 2008 το έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών ήταν τεράστιο φτάνοντας στο 15,1% του ΑΕΠ. Στα επόμενα χρόνια παρατηρείται μία

διαρκής μείωση του ελλείμματος αυτού με αποκορύφωμα το 2014 που άγγιξε το 0,7% φλερτάροντας δηλαδή με το πλεόνασμα. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία σταθεροποίηση του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών, αλλά σε πολύ χαμηλά επίπεδα τα οποία δεν ξεπερνούν το 3%., περισσότερο λόγω μείωσης των εισαγωγών παρά λόγω αύξησης των εξαγωγών.

Πίνακας 1.

Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη 2008-2018

	Μεταβολή ΑΕΠ (%)	Ανεργία (%)	Ισοζύγιο πληρωμών (% ΑΕΠ)	Δημοσιο νομικό έλλειμμα (% ΑΕΠ)	Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	Πληθωρισμός	ΑΕΠ (δισ.ε υρω)
2008	-0,3	7,8	-15,1	-10,2	109,4	2,9	242
2009	-4,3	9,6	-12,3	-15,1	126,7	2,4	237,5
2010	-5,5	12,7	-10	-11,2	146,2	2,7	226
2011	-9,1	17,9	-8,6	-10,3	172,1	1	207
2012	-7,3	24,4	-3,5	-8,9	159,6	-0,3	191,2
2013	-3,2	27,5	-1,4	-13,2	177,4	-2,8	180,7
2014	0,7	26,5	-0,7	-3,6	178,9	-1,4	178,7
2015	-0,4	24,9	-0,8	-5,6	175,9	-1,3	177,3
2016	-0,2	23,5	-1,7	0,5	178,5	-0,4	176,5
2017	1,5	21,5	-1,9	0,7	176,2	0	180,2
2018	1,9	19,3	-2,8	1	181,2	0	184,7

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (2019).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ

5.1 Εισαγωγή

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Ελλάδα, είναι σε ορισμένα σημεία παρόμοια με αυτά που αντιμετώπισε και η Αργεντινή στο παρελθόν. Η περιπέτεια της Αργεντινής είχε απήχηση και στην Ελλάδα. Η ανάκαμψη και η πτώχευση της Αργεντινής έδινε απαντήσεις για το τι θα μπορούσε να συμβεί στην Ελλάδα του σήμερα. Και οι δυο χώρες εισήλθαν σε κρίσεις ύστερα από μακροχρόνιες οικονομικοκοινωνικές παθογένειες και άρχισαν να κινούνται σε δρόμους παράλληλους, το χρονικό διάστημα που φτάνει μέχρι τις κρίσεις. Η σύγκριση αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον όταν οι πορείες τους άρχισαν να αποκλίνουν από την προεπιλογή.

5.2 Ομοιότητες που προκύπτουν από την σύγκριση Ελλάδας και Αργεντινής. Και οι δυο χώρες:

- i. Βρέθηκαν αντιμέτωπες με προβλήματα που στο μέλλον έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των οικονομιών τους. Έχοντας ως συνεπιβάτη στις οικονομίες υψηλό πληθωρισμό, τεράστια δημοσιονομικά ελλείμματα και μια παρατεταμένη ανά χρονικά διαστήματα οικονομική στασιμότητα, οδηγήθηκαν σε ασφυξία.
- ii. Υπήρξαν θύματα επιθετικών πολιτικών που στραγγάλισαν τις οικονομίες τους και εξουδετέρωσαν τις πιθανότητες εφαρμογής εγχώριων νομισματικών πολιτικών που ίσως να ωφελούσαν τις οικονομίες τους.
- iii. Βίωσαν τα σκληρά μέτρα λιτότητας που τους επιβλήθηκαν και διέλυσαν τον κοινωνικό τους ιστό. Με το ΑΕΠ τους από την μια πλευρά να παρουσιάζει σημαντική πτώση και την φτώχεια και την ανεργία από την άλλη να εκτοξεύονται στα ύψη, οι κοινωνικές αναταραχές ήταν πλέον αναπόφευκτες (διαδηλώσεις, απεργίες).
- iv. Σε μια προσπάθεια αποπληρωμής του χρέους τους στραφήκαν για χρηματική βοήθεια στο ΔΝΤ. Η χρηματοοικονομική κρίση τις είχε οδηγήσει σε

- κατάσταση απελπισίας και το ΔΝΤ θεωρήθηκε για αυτές ο ύστατος αρωγός χρημάτων, όταν όλοι πλέον έπαψαν να τους δανείζουν.
- v. Κατηγορήθηκαν για έναν δυσκίνητο και ατελέσφορο δημόσιο τομέα, για τεράστιες δημόσιες δαπάνες χωρίς αντίκρισμα καθώς και για ανεπαρκή φορολογικά έσοδα λόγω του άνισου και αδέξιου φοροσυλλεκτικού τους συστήματος.
- vi. Εφάρμοσαν τις διαθρωτικές προσαρμογές που τους επιβλήθηκαν από τους πιστωτές τους σε μια προσπάθεια να οδηγήσουν τις οικονομίες τους σε ανάπτυξη. Οι διαθρωτικές όμως αυτές προσαρμογές αποδείχτηκαν φενάκη. Και οι δύο χώρες οδηγήθηκαν σε έναν φαύλο κύκλο ανεξέλεγκτου δανεισμού, προκειμένου να καλύψουν τις οικονομικές τους υποχρεώσεις απέναντι στους πιστωτές τους, αγνοώντας όμως, ότι με τον τρόπο αυτό κατεύθυναν τις δικές τους οικονομίες όλο και πιο βαθιά στη ύφεση.
- vii. Δεν υπολόγισαν την δυναμική της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η χρηματοπιστωτική κρίση προκάλεσε και πολιτική κρίση. Τα σημαντικά μεγέθη πολιτικής διαφθοράς και οι υποκινούμενες μεθοδεύσεις για ψηφοθηρικούς περισσότερο λόγους, που παρατηρήθηκαν και στις δυο χώρες, κατέστησαν αβέβαιο και ασταθές το οικονομικό τους περιβάλλον.
- viii. Έστρεψαν το ενδιαφέρον τους σε μια νομισματική πολιτική που θα ενίσχυε την ανταγωνιστικότητα τους και ταυτόχρονα θα διασφάλιζε το νόμισμα τους. Από την πλευρά της Αργεντινής αυτό πραγματοποιήθηκε με την πρόσδεση του εθνικού της νομίσματος peso με το δολάριο και από την πλευρά της Ελλάδας με την είσοδο της στην ΟΝΕ.
- ix. Παρουσίαζαν μακροχρόνιες αδυναμίες που τις έκαναν πιο ευάλωτες στα εξωτερικά σοκ.
- x. Με την πάροδο του χρόνου κατάφεραν να θέσουν υπό έλεγχο τον πληθωρισμό τους, τα δημοσιονομικά τους προβλήματα και να πετύχουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Αυτό όμως ήταν προσωρινό. Ενώ σε άλλες χώρες με την είσοδο της κρίσης οι μεταρρυθμίσεις στις οποίες προέβησαν ήταν άμεσες, στην περίπτωση της Ελλάδας και της Αργεντινής, είτε εφαρμόστηκαν με αργούς ρυθμούς ή δεν πραγματοποιήθηκαν ποτέ.
- xi. Έχοντας ως παρακαταθήκη στις οικονομίες τους τα τεράστια δημοσιονομικά ελλείμματα, ένα διογκωμένο εξωτερικό χρέος και δυσοίωνες αναπτυξιακές

προοπτικές, έχασαν την φερεγγυότητα τους και δέχτηκαν επιθέσεις αξιοπιστίας από τις διεθνείς αγορές.

- xii. Κάτω από το καθεστώς της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας, βίωσαν την ανατίμηση του νομίσματος τους και αυτό είχε ως άμεση συνέπεια την μείωση της ανταγωνιστικότητας τους.

5.3 Διαφορές που προκύπτουν από την σύγκριση Ελλάδας και Αργεντινής.

- i. Το μεγαλύτερο μέρος του δημοσίου χρέους της Ελλάδας είναι σε ευρώ, εν αντιθέσει με αυτό της Αργεντινής όπου το 90% του χρέους της είναι σε ξένο νόμισμα (σε αμερικανικό δολάριο). Σε ποσοστό γύρω στο 80%, το ελληνικό δημόσιο χρέος βρίσκεται υπό τον έλεγχο των ξένων επενδυτών, ενώ στην περίπτωση της Αργεντινής το 50% βρίσκεται στην κατοχή των Αργεντινών (Αναστασάτος, 2010). Η παραπάνω πραγματικότητα διαφοροποιεί και τους λόγους όσον αφορά την επιβολή μιας χρεοκοπίας από την πλευρά των ξένων θεσμών (Hornbeck, 2004). Στην περίπτωση της Ελλάδας ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες για την εξώθηση της σε μια χρεοκοπία, εάν αναλογιστούμε, ότι η ζημία θα είχε αντίκτυπο, πρώτα στους ίδιους τους επενδυτές.
- ii. Στην περίπτωση της Αργεντινής, το ΔΝΤ, αποτέλεσε τον μοναδικό μηχανισμό στήριξης. Στην περίπτωση της Ελλάδας, το ΔΝΤ βρίσκεται σε άμεση συνεργασία με την ΕΕ και την ΕΚΤ, στα πλαίσια αλληλεγγύης της ευρωζώνης. Βασικό όργανο από την πλευρά της Ευρώπης αποτέλεσε ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM) που παρέχει χρηματοοικονομική βοήθεια, με τη μορφή δανείων. Ο μηχανισμός στήριξης της ΕΕ, η ΕΚΤ και το ΔΝΤ ενσωματώνει επαρκείς πόρους και δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις, για την εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών και την υποστήριξη αναπτυξιακών προοπτικών, προς ανασυγκρότηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας.
- iii. Η κοινή πορεία των δυο χωρών αρχίζει και διαφοροποιείται μετά το τέλος της δεκαετίας του 1990. Η Ελλάδα αποτελεί πλέον μέλος της ΟΝΕ ενώ η Αργεντινή οδηγείται στην χρεοκοπία. Στην Ελλάδα, η δραχμή αντικαταστάθηκε από το ευρώ και δεν υπήρξε ταυτόχρονη κυκλοφορία δυο επίσημων νομισμάτων. Από νομικής άποψης η έξοδος της Ελλάδας από το ευρώ δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί, αλλά ούτε και να της επιβληθεί από τις αγορές, παρόλο που

είχε εκπονηθεί ένα σχέδιο προσωρινού GREXIT. Μια εθελουσία όμως έξοδος της από την ζώνη του ευρώ, θα θεωρούνταν αυτοπυροβολησμός.

- iv. Η Ελλάδα διέθετε ένα ισχυρό και ανεπηρέαστο από τα τοξικά ομόλογα τραπεζικό σύστημα. Η Ε.Ε., το ΔΝΤ και η ΕΚΤ λειτούργησαν ως επόπτες και ταυτόχρονα ως εγγυητές, ενισχύοντας την κεφαλαιακή του επάρκεια και την ρευστότητα του.
- v. Στην περίπτωση της Αργεντινής, η πολιτική αστάθεια και η έλλειψη μιας ισχυρής πολιτικής ηγεσίας, στα κρίσιμα χρόνια 1999 – 2001, έκαναν αδύνατη την αντιμετώπιση της κρίσης. Στην περίπτωση της Ελλάδας, δεν εντοπίστηκε το ίδιο έντονη αστάθεια στο πολιτικό σύστημα, ώστε να σταθεί εμπόδιο στην λήψη αποφάσεων και την προώθηση μεταρρυθμίσεων, παρά τις όποιες κοινωνικές αντιδράσεις ακολούθησαν.
- vi. Η Αργεντινή το 2001 οδηγήθηκε σε πτώχευση εν αντιθέσει με την Ελλάδα η οποία την απόφυγε την τελευταία στιγμή. Στην περίπτωση της Ελλάδας, μια πτώχευση θα ήταν ικανή να προκαλέσει ένα ντόμινο οικονομικής κρίσης, που θα επηρέαζε και τις υπόλοιπες επίσης επιρρεπείς οικονομίες της ευρωζώνης και θα έθετε υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη του ευρώ.
- vii. Δυσκολία εμφάνισης κερδοσκοπικών επιθέσεων στα συναλλαγματικά διαθέσιμα. Το κραταιό ελληνικό τραπεζικό σύστημα, με επαρκείς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας, εν αντιθέσει με αυτό της Αργεντινής, δεν αντιμετωπίζει συναλλαγματικό κίνδυνο και αυτό διότι το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών μπορεί να λειτουργήσει ως lender of last resort (δανειστή έσχατης ανάγκης).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για πολλά πράγματα ισχύει η διπλή όψη του νομίσματος. Το σωστό σε αυτή την περίπτωση είναι να αναφερθούν όλες οι απόψεις σχετικά με τον ρόλο και την χρησιμότητα του ΔΝΤ, στην παγκόσμια οικονομία. Από την αρχή ακόμα της ίδρυσης και λειτουργίας του, το ΔΝΤ, είχε ως κύριο στόχο την επίτευξη της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας και την διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς νομισματικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος μεταξύ των κρατών – μελών του.

Οι υποστηρικτές του ΔΝΤ ισχυρίζονται, ότι είναι ένας απαραίτητος δανειστής, ύστατης ανάγκης, για χώρες που βρίσκονται σε κρίση και ότι μπορεί να επιβάλει τις απαραίτητες ή δύσκολες μεταρρυθμίσεις σε καθυστερημένες οικονομίες. Έχοντας στην ατζέντα του βασικά εργαλεία όπως είναι, η επιτήρηση, η τεχνική υποστήριξη, η κατάρτιση και ο δανεισμός, το ΔΝΤ, βοήθησε στην αντιμετώπιση των κρίσεων και συνεργάστηκε με τα κράτη – μέλη του για την προώθηση της ανάπτυξης τους. Όμως η άλλη όψη του νομίσματος αποδείκνυε κάτι εντελώς διαφορετικό.

Έγκριτοι οικονομολόγοι και κοινωνικοί φορείς θεωρούν ότι το ΔΝΤ ξέφυγε από τον αρχικό του στόχο και συχνά το επικρίνουν για τη δημιουργία ηθικού κινδύνου σε εθνικές κλίμακες. Μια βασική κριτική για το ΔΝΤ είναι ότι δημιούργησε το υπόβαθρο των κρίσεων, με την απελευθέρωση των κεφαλαιαγορών που προώθησε.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, την δημιουργία ασταθειών και κρίσεων τις οποίες το ίδιο το ΔΝΤ έπρεπε να αντιμετωπίσει. Η αντίφαση αυτή του έχει χαρίσει τον όρο *«πυρομανής πυροσβέστης»*. Το ΔΝΤ δείχνει να μην έχει προσαρμοστεί στις ανάγκες του σύγχρονου κόσμου. Πράγματι, από ένα σημείο και μετά, το ΔΝΤ, δεν μπορούσε να αναλύσει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της κάθε χώρας και στη συνέχεια να προτείνει τις ανάλογες πολιτικές. Αντίθετα, σχεδίαζε και πρότεινε τα ίδια προγράμματα σταθεροποίησης, σε χώρες με εκ διαμέτρου διαφορετικά κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα κράτη με τα οποία συνεργάστηκε το ΔΝΤ οδηγήθηκαν σε οικονομικό αδιέξοδο. Ακόμα και οι χώρες που παρουσίασαν κάποια σημάδια ευημερίας, ουσιαστικά αυτή η ευημερία, έκρυβε πίσω της, οικονομική και κοινωνική εξαθλίωση. Ο ισοπεδωτικός χαρακτήρας των προγραμμάτων του, ανεξαρτήτως περιπτώσεων, έχουν αντιληφτεί ως *«ύπαρξη άσχημη»* για την οικονομική ανάπτυξη αφού στρέφονται σε μια *«θεραπεία λιτότητας»* με αρνητικές

επιπτώσεις για το βιοτικό επίπεδο των πολιτών. Η εμμονή του ΔΝΤ για την υλοποίηση διαθρωτικών μεταρρυθμίσεων, κατά την εξέλιξη της κρίσης σε μια χώρα, αποτελεί όπως αποδείχθηκε μια λανθασμένη απόφαση.

Στα τέλη της δεκαετίας του 2000, το περιστατικό της Αργεντινής έγειρε τις αμφιβολίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων του ΔΝΤ. Ως μια «αναμμένη βόμβα» η χώρα της Αργεντινής παρουσιάζονταν στο παγκόσμιο στερέωμα, σαν μια κοινωνία, με πολλά κοινωνικά προβλήματα, με ένα τεράστιο έλλειμμα και μια παρατεταμένη ύφεση. Ήταν τότε που όλος ο κόσμος και οι διεθνείς αγορές στρέφονταν ενάντια στην Αργεντινή και το ΔΝΤ έδωσε την χαριστική βολή.

Με το να αποσύρει την υποστήριξη του από την Αργεντινή ουσιαστικά την υποχρέωνε να χρεοκοπήσει. Πέρα την οποία ανάπτυξη παρουσίασε η Αργεντινή μετά την χρεωκοπία της, τα λάθη του παρελθόντος δείχνουν να τη ακολουθούν. Η ασυνεπής δημοσιονομική πολιτική που ακολουθήθηκε από τις εκάστοτε κυβερνήσεις σε συνδυασμό με τις ψευδαισθήσεις και τις προκαταλήψεις που κυριάρχησαν για πολλά χρόνια στο εσωτερικό της, φέρνουν ακόμη και σήμερα την χώρα αντιμέτωπη με το φάσμα της χρεοκοπίας.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, το ΔΝΤ, συνεργάστηκε τόσο με την Ε.Ε. όσο και με την ΕΚΤ, στα πλαίσια αλληλεγγύης της ευρωζώνης. Η ελληνική οικονομική κρίση ήταν οδυνηρή εμπειρία για την κοινωνία. Σήμερα, η Ελλάδα, έχοντας εξέλθει από το τρίτο πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή. Ωστόσο, η Ελλάδα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει κρίσιμες οικονομικές προκλήσεις που κληρονόμησε από την παρατεταμένη κρίση.

Το ποσοστό ανεργίας εξακολουθεί να είναι υπερβολικά υψηλό, το εισόδημα και η αύξηση της παραγωγικότητας παραμένουν υποτονικά, τα επίπεδα φτώχειας είναι μεταξύ των υψηλότερων στην ευρωζώνη κ.α. (Karamouzis&Anastasatos, 2018). Η Ελλάδα έχει όμως τώρα την ευκαιρία να σχεδιάσει και να εφαρμόσει τις απαραίτητες πολιτικές που θα επιτύχουν την ισχυρότερη και πιο βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι ομοιότητες και οι διαφορές που παρουσιάζουν οι δυο χώρες καθιστούν ανέφικτο για κάποιον να μπορέσει να προσδιορίσει ποια θα είναι η πορεία της Ελλάδας στα χρόνια που θα ακολουθήσουν. Η παγκοσμιοποίηση εξέθεσε και τις δυο χώρες σε μεγάλα εξωτερικά σοκ. Και οι δυο χώρες, θα έπρεπε από μόνες τους, να βρουν την λύση στα προβλήματα τους. Θα έπρεπε να είχε γίνει κατανοητό από την

πλευρά τους, ότι οι πολιτικές που ακολούθησαν οι εκάστοτε κυβερνήσεις και των δυο χωρών δεν ωφελούσαν τους πληθυσμούς τους, με αποτέλεσμα η επίτευξη της βασικής αποστολής τους να αποτυγχάνει.

Σωστά ακολούθησαν μεταρρυθμίσεις που είχαν ως στόχο την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία των χωρών τους. Λανθασμένα όμως, οι μεταρρυθμίσεις αυτές, διαμορφώθηκαν βάσει των παγκοσμίων προτύπων και όχι βάσει των ορθολογικών προτύπων της κάθε χώρας. Προχωρώντας, λοιπόν, κάποιος σε τέτοιου είδους συγκρίσεις ωφέλιμο θα ήταν να εστιάζει σε όλα αυτά τα διδάγματα, που τόσο επώδυνα έχουν αντληθεί από την πορεία μιας χώρας σε μια άλλη, καθώς και στις προτεινόμενες λύσεις που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν, ως οδηγός, για την επίλυση τέτοιων προβλημάτων στο μέλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αναστασάτος, Τ. (2010) «Οι επιπτώσεις στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα από την Υπαγωγή της Ελλάδας στον Μηχανισμό Στήριξης ΕΕ/ΔΝΤ» Eurobank Research, Οικονομία & Αγορές, Τόμος V, Τεύχος 2.

Γιάννης Βαρουφάκης, Τάσος Πατώκος, Λευτέρης Τερκέζης, Χρήστος Κουτσοπέτρος (2011), *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη το 2011*. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΣΕ, εκτύπωση – παραγωγή Καμπήλη ΑΕΒΕ.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2019), *Η Ελληνική Οικονομία (25 Οκτωβρίου 2019)*.

Nugent N. (2012), *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Γ' Πλήρως αναθεωρημένη έκδοση, . (Ι. Τσολακίδου, μεταφρ.) Σαββάλας, Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδας, (2014), *Το χρονικό της μεγάλης κρίσης: η Τράπεζα της Ελλάδας 2008-2013*, Κέντρο Πολιτισμού Έρευνας και Τεκμηρίωσης, Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Τράπεζα της Ελλάδος, (2013), *Το Χρονικό της κρίσης 2008-2013*, Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ.

Χαρδούβελης, Γ. (2011), Η ελληνική και ευρωπαϊκή κρίση και η νέα αρχιτεκτονική της Ευρωζώνης. *Οικονομία & Αγορές*, Eurobank Research, Τόμος VI, Τεύχος 2.

Ξενόγλωσση

Boughton James M. and Sarwar Lateef K. (1994), *Fifty Years After Bretton Woods: "The Future of the IMF and the World Bank"*, World Bank, Washington, DC.

Cetrangolo, O. & Jimenez, J. P. (2004) *"The relations between different levels of government in Argentina"* CEPAL, Review 84, p 115 – 132.

Featherstone, K. (2011), The JCMS annual lecture: The Greek sovereign debt crisis and EMU: A failing state in a skewed regime, *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 49(2), p 193 – 217.

Frenkel, R. (2003) “*Globalization and financial crises in Latin America*” CEPAL, Review 80, p 39 – 52.

Gallo, A. (2006) “*With or without the IMF? Economic Recovery after Devaluation in Argentina and Brazil*” p 43 – 61

Gibson, H. D., Hall, S. G., &Tavlas, G. S. (2012), The Greek financial crisis: Growing imbalances and sovereign spreads, *Journal of International Money and Finance*, 31(3), p 498 – 516.

Hardouvelis, G., &Gkionis, I. (2016), A decade long economic crisis: Cyprus versus Greece, *Cyprus Economic Policy Review*, 10(2), p 3 – 40.

Hornbeck, J. F. (2004) “*Argentina’s Sovereign Debt Restructuring*, Congressional Research Service” CRS Report for Congress.

International Monetary Fund (2004) “*The IMF and Argentina, 1991 – 2001*” Independent Evaluation Office, Evaluation Report.

Karamouzis, N., Anastasatos, T. (2018), Lessons from the Greek crisis. Euro bank Research Economy & Markets, Vol. XIV, Issue 1

Kouretas, G. P., &Vlamiis, P. (2010), The Greek crisis: causes and implications. *Panoeconomicus*, 57(4), p 391 – 404.

Markantonatou, M. (2013), Diagnosis, Treatment, and Effects of the Crisis in Greece: A “Special Case” or a “Test Case”? *MPIfG Discussion Paper* 13/3.

Mulraine, M. (2005) “*An Analysis of the 2002 Argentine Currency Crisis*” University of Toronto, Mimeo.

Pagoulatos, G. (2018), Greece after the bailouts: assessment of a qualified failure. *Hellenic Observatory Discussion Papers on Greece and Southeast Europe*, No. 130.

P. Conway, (1994), IMF lending programs: participation and impact, *Journal of development economics*, vol. 45(2), p 365 – 391.

Reinhart, C. M. & Rogoff, K. S. (2008) “*This Time is Different: A Panoramic View of Eight Centuries of Financial Crises*” NBER, Working Paper No. 13882

Rubén Lo Vuolo y Jaime Marques Pereira, (2018), De la pérdida de soberanía monetaria a la pérdida de soberanía política: Los ejemplos de Argentina y Grecia.

Stiglitz, J. (2002) “*Argentina, Shortchanged - Why the Nation That Followed the Rules Fell to Pieces*” The Washington Post.

Sturzenegger, F. (2002) “*Default Episodes in the 90s: Factbook and Preliminary Lessons*”, Business School, Universidad Torcuato Di Tella.

Williamson J. (2002) “*What Washington Means by Policy Reform*” Peterson Institute for International Economics

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Δανεισμός από το ΔΝΤ. Διαθέσιμο στο:

<https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-Lending> [Πρόσβαση 20 Αυγούστου 2019]

Ένας οδηγός σε επιτροπές, ομάδες και συλλόγους. Διαθέσιμο

στο: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/A-Guide-to-Committees-Groups-and-Clubs> [Πρόσβαση 20 Αυγούστου 2019].

Η... αναπόφευκτη 9η χρεοκοπία και το «φάντασμα» της Κίρχνερ. Διαθέσιμο στο:

<https://www.liberal.gr/economy/ii-anapofeukti-9i-chreokopia-tis-argent.>)

[Πρόσβαση 5 Σεπτεμβρίου 2019].

Το ΔΝΤ αλλάζει – Η αντιμετώπιση της Κρίσης. Διαθέσιμο στο: <https://www.imf.org/external/lang/Greek/exr/facts/changing> [Πρόσβαση 17 Αύγουστου 2019].

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ - 10 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΘΥΕΛΛΑ, Διαθέσιμο στο: <https://www.exandasdocumentaries.com/argentina/exandas-overvie>

[Πρόσβαση 5 Σεπτεμβρίου 2019].

About the IMF: Governance Structure. Διαθέσιμο στο: <https://www.imf.org/about/govstruct> [Πρόσβαση 23 Αύγουστου 2019].

Special Drawing Right (SDR) – Definition – Investopedia. Διαθέσιμο στο: <https://www.investopedia.com/terms/sd> [Πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2019].

Special Drawing Right (SDR) – IMF Διαθέσιμο στο: <https://www.Imf.org/Sheets> [Πρόσβαση 25 Αυγούστου 2019].